

วิเคราะห์ภาวะการแข่งขันธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาโดย Five Force Model

จิรประภา สุขดี

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองเสนอเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา

หลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต

พฤษภาคม 2555

ลิขสิทธิ์เป็นของมหาวิทยาลัยพะเยา

อาจารย์ที่ปรึกษา และคณบดีวิทยาลัยการศึกษาคณะต่อเนื่อง ได้พิจารณาการศึกษาค้นคว้า
ด้วยตนเองเรื่อง “วิเคราะห์ภาวะการณ์แข่งขันธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาโดย Five Force
Model” เห็นสมควรรับเป็นส่วนหนึ่งของการศึกษา ตามหลักสูตรปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต
ของมหาวิทยาลัยพะเยา

.....
(ดร.ขวัญนภา สุขคร)

อาจารย์ที่ปรึกษา

.....
(รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัตน์)

คณบดีวิทยาลัยการศึกษาคณะต่อเนื่อง

พฤษภาคม 2555

กิตติกรรมประกาศ

การศึกษาครั้งนี้สำเร็จลุล่วงมาได้ด้วยดี ได้รับความร่วมมือและช่วยเหลือจากหลายท่าน ที่ได้สละเวลาตรวจสอบอนุมัติหัวข้อภาคินพนธ์ ให้คำแนะนำ ทำให้การศึกษาเกิดความสำเร็จยิ่งขึ้น และสำเร็จลงได้ใน ณ ที่นี้ ผู้ศึกษาขอกราบขอบคุณ ผู้ศึกษาได้รับความอนุเคราะห์อย่างดี จาก ดร.ขวัญนภา สุขคร ซึ่งเป็นที่ปรึกษาได้กรุณาให้คำปรึกษาแนะนำ ตลอดจนปรับปรุงแก้ไข ข้อบกพร่องต่าง ๆ ในการทำภาคินพนธ์ และยังให้กำลังใจแก่ผู้ศึกษาเสมอมา

นอกจากนี้ผู้ศึกษายังได้รับการอนุเคราะห์ด้านข้อมูลจาก กรมปศุสัตว์ จังหวัดพะเยา เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา และอาจารย์ทุกท่านที่ได้ประสิทธิ์ประสาทความรู้ให้แก่ ผู้ศึกษาซึ่งมิได้กล่าวนามมา ณ ที่นี้ด้วย

ขอกราบขอบพระคุณทุกท่านที่เกี่ยวข้องในการศึกษาครั้งนี้

จิรประภา สุขดี

ชื่อเรื่อง	วิเคราะห์ภาวะการณ์แข่งขันธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาโดย Five Force Model
ผู้ศึกษาค้นคว้า	จิราประภา สุขขดี
ที่ปรึกษา	ดร.ขวัญนภา สุขคร
ประเภทสารนิพนธ์	การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง บค.ม., มหาวิทยาลัยพะเยา, 2555

บทคัดย่อ

การศึกษาค้นคว้าครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อการศึกษา 1. ปัญหาและความต้องการในการดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา 2. วิเคราะห์ภาวะการณ์ดำเนินงานธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาโดยใช้หลักการ Five Force Model จากฟาร์มไก่ไข่นาต่าง ๆ จากนั้นผู้วิจัยก็ได้ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยในครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาซึ่งได้จากการเลือกแบบเจาะจงจำนวน 10 ฟาร์ม แบบได้ตามขนาดฟาร์มดังนี้ 1. ฟาร์มขนาดใหญ่ 2. ฟาร์มขนาดกลาง 3. ฟาร์มขนาดเล็ก เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสัมภาษณ์ที่รวบรวมเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ปัญหาและความต้องการในการดำเนินธุรกิจและวิเคราะห์ภาวะการณ์ดำเนินธุรกิจโดยใช้ทฤษฎี Five Force Model ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา

ผลการวิจัยพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาจะประสบปัญหาและความต้องการที่คล้ายคลึงกันกล่าวคือ ฟาร์มแต่ละขนาดมักประสบปัญหาเกี่ยวกับวัตถุดิบมีราคาสูงและมีความขาดแคลน ขาดการวางแผนการผลิตที่เหมาะสมอันเนื่องมาจากปัญหาการขาดแคลนวัตถุดิบทำให้ไม่สามารถวางแผนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่มีอำนาจการต่อรองกับตัวแทนจำหน่าย และยังประสบกับปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียน และการรับภาระหนี้สินจากดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนกิจการ อีกทั้งปัญหาที่ทุกกิจการประสบคือ ปัญหาด้านราคาไข่ที่ไม่เสถียรภาพปรับตัวสูงขึ้นและลดลง มีความผันผวนและเกิดขึ้นเร็วจนเกษตรกรบางรายที่มีทุนน้อยต้องเลิกกิจการ แนวทางในการพัฒนาธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาคือ การรวมกลุ่มเป็นชมรม หรือสหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่ในพะเยา เพื่อให้มีอำนาจในการต่อรองและการดำเนินงานให้มืออย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อเสนอแนะดังกล่าวของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาได้อยากให้ภาครัฐลงมาช่วยในเรื่องราคาไข่ไก่ และให้องค์ความรู้แก่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

Title LAYER CHICKEN FARM BUSINESS ANALYSIS IN PHAYAO BY FIVE
FORCE MODEL

Author Jiraprapa Sukdee

Advisor Dr. Kwannapa Sukkorn

Academic Paper Independent Study M.B.A., University of Phayao, 2555

ABSTRACT

The main objective of this research is study 2 main subjects are as following.

1. The problems and requirement of this business in Phayao.
2. Analyze the circumstance of this business in Phayao by using Five Force Model to 10 sampling farms consisting 3 types, big size, medium size and small size. The method to gather the information is interviewing sheet which including general knowledge of business, the problems and requirement of business and the analysis by using Five Force Model.

The results after interview is similar problem such a high price and shortage of material, lack of production planning due to shortage of material problem, powerless to negotiate with sales agency, the liability of loan and the selling price variation which is a big impact. Some farmer should stop their business. So the farmer has been solved the problem by established the eggs chicken farmer club to make strong powerful in order to price negotiation and keep business efficiency.

From the above suggestion, the farmer would like a kind support from government in case of selling price and give the knowledge, technically information of poultry farm business to be a guideline for business developing and keep good efficiency.

สารบัญ

บทที่	หน้า
1 บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
วัตถุประสงค์ของการศึกษา	4
คำถามการศึกษา	4
ขอบเขตของการศึกษา	4
นิยามศัพท์เฉพาะ	5
ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา.....	6
2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	7
สถานการณ์การผลิตและการตลาดไข่ไก่ในปัจจุบัน	7
อุตสาหกรรมไข่ไก่ไทย.....	10
หลักที่จะช่วยให้การเลี้ยงไก่ไข่ประสบผลสำเร็จ	12
ปัญหาในการเลี้ยงไก่ไข่.....	16
ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง	21
งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	26
กรอบแนวคิดในการศึกษา.....	28
3 วิธีดำเนินการศึกษา.....	29
ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มตัวอย่าง.....	29
เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา.....	29
การเก็บรวบรวมข้อมูล	30
การวิเคราะห์ข้อมูล	30

สารบัญ (ต่อ)

บทที่	หน้า
4 ผลการศึกษา.....	32
ประเด็นที่ 1 ผลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ ในจังหวัดพะเยา	35
ประเด็นที่ 2 ผลวิเคราะห์ภาวะการดำเนินงานธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา โดย Five Force Model.....	38
การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนา.....	40
5 บทสรุป.....	41
สรุปผลการศึกษา.....	41
อภิปรายผล	42
ข้อเสนอแนะ	45
บรรณานุกรม.....	46
ภาคผนวก.....	49
ภาคผนวก ก แบบสอบถาม.....	50
ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า.....	58

สารบัญตาราง

ตาราง		หน้า
1	แสดงปริมาณการผลิตไข่ไก่ของประเทศที่สำคัญ ปี 2546-2550.....	8
2	แสดงปริมาณการผลิต การส่งออก และการบริโภคไข่ไก่ของไทย ปี 2547-2552 ...	9
3	แสดงการส่งออกไข่ไก่ และผลิตภัณฑ์ ปี 2547-2551.....	9
4	แสดงราคาไข่ไก่ที่เกษตรกรขายได้ และราคาส่งออก ปี 2547-2551.....	10
5	แสดงความถี่และร้อยละจำนวนเงินทุนที่เกษตรกรลงทุนเริ่มแรกในการดำเนิน กิจการ.....	32
6	แสดงความถี่และร้อยละแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรลงทุนเริ่มแรกในการดำเนิน กิจการ.....	33
7	แสดงความถี่และร้อยละการจัดหาพันธุ์ไก่เลี้ยงในฟาร์ม.....	33
8	แสดงความถี่และร้อยละสิ่งบันเทิงที่ทำให้เริ่มสนใจในอาชีพเกษตรกรผู้เลี้ยง ไก่ไข่.....	34
9	แสดงการวิเคราะห์ปัญหาและแนวการพัฒนา.....	40

สารบัญภาพ

ภาพ	หน้า
1 แสดง Porter's Five Forces Model	21
2 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา.....	28

บทที่ 1

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

การเลี้ยงสัตว์ถือว่าเป็นสาขาหนึ่งของอาชีพเกษตรกรรม มนุษย์เรารู้จักการเลี้ยงสัตว์มาตั้งแต่สมัยโบราณกาลกล่าวคือ เริ่มต้นประมาณ 9,000 กว่าปีมาแล้ว โดยมนุษย์ได้ทำการเก็บกักสัตว์ไว้ในที่กักขัง เพื่อไว้ใช้บริโภคแทนการออกไปล่าสัตว์ สัตว์ชนิดใดที่เชื่องและขยายพันธุ์ได้ก็จะกลายเป็นสัตว์เลี้ยงไป สัตว์ชนิดใดไม่เชื่องไม่ออกลูกสืบเชื้อสายก็สูญพันธุ์ไป มนุษย์มีความผูกพันกับการเลี้ยงสัตว์เป็นอย่างมาก นอกจากจะใช้สัตว์เป็นอาหารแล้ว มนุษย์ยังใช้แรงงานจากสัตว์ในด้านเพาะปลูก การคมนาคมขนส่ง ตลอดจนเลี้ยงสัตว์ไว้เป็นเพื่อนแก้เหงาอีกด้วย ในปัจจุบันนี้แม้ความสำคัญของการเลี้ยงสัตว์ในแง่การใช้แรงงาน และการขนส่งจะลดน้อยลงแต่บทบาทของการเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหารนั้นวันจะมากยิ่งขึ้น เพราะประชากรของโลกมีเพิ่มขึ้นความจำเป็นในการที่จะต้องแสวงหาอาหารมาใช้บริโภค จึงเป็นสิ่งที่ต้องกระทำอย่างรีบด่วนมิฉะนั้นแล้วปัญหาการขาดแคลนอาหารสำหรับบริโภคจะมากขึ้นจนยากจะแก้ไขด้วยเหตุนี้ประเทศต่าง ๆ จึงมีการหันมาให้ความสำคัญของการเลี้ยงสัตว์ โดยพยายามที่จะเปลี่ยนแปลงวิธีการเลี้ยงสัตว์จากวิธีการเลี้ยงสัตว์อย่างงานอดิเรก หรือแบบสวนหลังบ้านมาเป็นการเลี้ยงสัตว์แบบอุตสาหกรรม โดยทุ่มเทเทคโนโลยีใหม่ ๆ ลงไป อาทิ การปรับปรุงพันธุ์สัตว์ให้มีประสิทธิภาพในการผลิตดีขึ้น การจัดทำสูตรอาหารที่ใช้เลี้ยงสัตว์ได้ผลดี การป้องกันและกำจัดโรคระบาดสัตว์ที่มักจะเป็นอยู่เสมอ ตลอดจนมีวิธีการเลี้ยงดูและการจัดการฟาร์มอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นต้น กล่าวได้ว่าการเลี้ยงสัตว์ในปัจจุบันได้เจริญรุดหน้ากว่าที่เคยเป็นมาในอดีตอย่างไม่เคยเป็นมาก่อนเลย (สุวิทย์ เทียรทอง, 2530, หน้า 1)

สัตว์ปีกเป็นสัตว์ที่มนุษย์รู้จักกันมานานแล้ว โดยรู้จักการเลี้ยงและนำเอาผลผลิตของมัน เช่น เนื้อและไข่มาใช้บริโภคเป็นอาหาร ผลผลิตของสัตว์ปีกเป็นผลผลิตที่ให้คุณค่าทางโภชนาการสูงมาก โดยเฉพาะเนื้อของสัตว์ปีกสามารถย่อยได้ดีกว่าเนื้อของสัตว์อื่น ๆ ทุกชนิด แต่เดิมการเลี้ยงสัตว์ปีกจะทำงานในรูปแบบของงานอดิเรก หรือไม่ก็ทำงานในรูปแบบของการเลี้ยงสัตว์สวนครัว หรือเพื่อการพักผ่อนเช่นการเลี้ยงไก่ชน จนเมื่อประมาณปี พ.ศ. 2490 ประเทศไทยประสบกับปัญหาทางเศรษฐกิจ จอมพล ป. พิบูลสงคราม ซึ่งเป็นนายกรัฐมนตรีในขณะนั้นได้พยายามส่งเสริมการประกอบอาชีพใหม่ ๆ ให้กับคนไทย การส่งเสริมการเลี้ยงไก่ไข่เพื่อผลิตไข่ใช้ในการบริโภคก็เป็นอาชีพหนึ่งที่ได้รับการส่งเสริมในขณะนั้น โดยมีอาจารย์หลวงสุวรรณ วาจกกลสิข เป็นผู้ให้การสนับสนุน โดยได้ทำการส่งไก่พันธุ์ไข่แท้ ๆ มาจากต่างประเทศทำให้เกิดการเลี้ยงไก่ไข่เพื่อผลิตไข่เป็นการค้า

เป็นอาชีพหลักอย่างจริงจังขึ้นมาหลายราย เป็นการจุดประกายการเลี้ยงไก่ไข่และการบริโภคไข่ไก่ของประชาชนขึ้นมา (วิรัตน์ สุรพิทยานนท์, 2542, หน้า 1)

การเลี้ยงไก่ในประเทศไทยเมื่อก่อน เป็นการเลี้ยงไก่แบบหลังบ้านหรือแบบเป็นงานอดิเรก วัตถุประสงค์หลักเป็นการเลี้ยงเพื่อใช้เนื้อและไข่สำหรับบริโภคเองภายในครัวเรือน ถ้ามีเหลือเกินบริโภคก็ขายเป็นรายได้เล็กน้อยสำหรับครอบครัว การขายไข่และไก่เนื้อในสมัยนั้นมี 2 วิธีคือขายให้แก่พ่อค้าที่มารับซื้อถึงบ้าน และนำไปขายโดยตรงให้แก่ผู้บริโภค ต่อมาเมื่อมีการเลี้ยงไก่มากขึ้น จนผู้เลี้ยงไก่บางรายเลี้ยงไก่เป็นรายได้หลัก หรือเลี้ยงไก่เป็นอาชีพ การจัดการด้านการตลาดไก่และไข่ก็ค่อย ๆ จัดเป็นระบบมากขึ้น (อรุณรัตน์ ชินราศรี, 2547, หน้า 177)

ไก่ไข่นับเป็นสัตว์เศรษฐกิจที่มีความสำคัญต่อชีวิตประจำวันของคนไทย เนื่องจากไข่ไก่เป็นอาหารที่มีประโยชน์และนิยมนำมากิน สามารถนำมาประกอบอาหารได้หลายอย่าง ตลาดมีความต้องการสูงตลอดปี การเลี้ยงไก่ไข่ในปัจจุบันได้ขยายออกไปอย่างกว้างขวางและสามารถยึดเป็นอาชีพหลักที่ทำรายได้ดีพอสมควร (อานนท์ อินทพัฒน์, 2542, หน้า 4) ทั้งนี้เพราะว่าการเลี้ยงไก่ไข่ได้มีวิวัฒนาการเป็นอย่างมาก ได้มีการผลิตไก่ไข่ออกมาเพื่อใช้ในการผลิตไข่เพื่อการบริโภคโดยเฉพาะไก่ลูกผสมพวกนี้สามารถให้ไข่ได้เร็วขึ้นโดยใช้เวลาเพียง 22 สัปดาห์และให้ไข่ได้มากขึ้นคือ สามารถให้ไข่ในช่วงที่ไข่สูงสุดได้ถึง 85-89% การให้ไข่เฉลี่ยต่อตัวต่อปีก็สูงมากกว่า 250 ฟอง การเลี้ยงดูก็ง่ายขึ้น โรงเรือนและอุปกรณ์ต่าง ๆ ก็มีการปรับปรุงให้ดีขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก เป็นผลทำให้สามารถลดแรงงานในการเลี้ยงดู ซึ่งนับวันจะเป็นปัญหาเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ ลงไปได้ (วิรัตน์ สุรพิทยานนท์, 2542, หน้า 2) จึงเป็นผลทำให้การเลี้ยงไก่ไข่ในประเทศไทยเรามีความคล่องตัวสูง ทำให้อุตสาหกรรมการเลี้ยงไก่ไข่เจริญรุดหน้าสามารถผลิตไข่เพื่อใช้บริโภคภายในประเทศและส่งไปจำหน่ายยังต่างประเทศ (ไชยา อุยสูงเนิน, 2533, หน้า 9)

ในอดีตการเลี้ยงไก่ไข่ในประเทศไทยมีการเลี้ยงตามบ้านเล็ก ๆ น้อย ๆ เพื่อกินเนื้อ กินไข่คือการเลี้ยงแบบปล่อยตามธรรมชาติให้ไก่อาศัยตามใต้ถุนบ้าน ชายคา โรงนา และต้นไม้ พันธุ์ไก่ที่เลี้ยงจะเป็นไก่พันธุ์พื้นเมือง เช่น ไก่แจ้ ไก่ฮู และไก่ตะเภา เป็นต้น ในปี พ.ศ. 2567 หม่อมเจ้าสิทธิพร กฤษดากร ได้นำไก่พันธุ์เล็กฮอร์นมาเลี้ยงแบบทันสมัย เพื่อการค้าเป็นครั้งแรก แต่การเลี้ยงไก่ไม่พัฒนาเท่าที่ควร เนื่องจากในสมัยนั้นไม่มีวัคซีนและยาเพื่อป้องกันและรักษาโรคไก่ ในปี พ.ศ. 2484 หลวงสุวรรณวาจกกสิกิจ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และเจ้าหน้าที่สัตวแพทย์ กรมปศุสัตว์ ได้ร่วมมือกันทดลองเลี้ยงไก่พันธุ์ต่าง ๆ ที่แผนกสัตวเล็กบางเขน แต่พอมีไก่เต็มโรงเรือนและมีการแข่งขันไก่ไข่ตกเป็นทางการขึ้นเป็นครั้งแรก ก็เกิดสงครามมหาเอเชียบูรพาขึ้น ทำให้การเลี้ยงไก่ไข่ และไก่ไข่ตกต้องหยุดชะงักไประยะหนึ่งต่อมาในปี พ.ศ. 2492 ได้สั่งไก่พันธุ์ไรต์ไฮสแลนด์แดงจากประเทศสหรัฐอเมริกา และพันธุ์ฮอสตราลอปจากประเทศออสเตรเลีย เข้ามาทดลองเลี้ยง

และส่งเสริมให้ประชาชนเลี้ยงเป็นอาชีพ รวมทั้งได้ส่งไก่พันธุ์อื่น ๆ เข้ามาเลี้ยง เช่น พันธุ์บาร์พลิมัทหรือค พันธุ์นิวแฮมเชียร์ เป็นต้น และในปี พ.ศ. 2489 นี้เอง เป็นปีที่มีการตื่นตัวในการเลี้ยงไก่อย่างมาก เนื่องจากจอมพล ป. พิบูลสงคราม นายกรัฐมนตรีในสมัยนั้นและ จอมพลผิน ชุณหะวัณ รัฐมนตรีกระทรวงเกษตร และประธานกรรมการการส่งเสริมปศุสัตว์แห่งชาติ ให้การสนับสนุนและส่งเสริมการเลี้ยงไก่เป็นอย่างมาก ต่อมาในราวปี พ.ศ. 2494-2495 ได้มีการเลี้ยงไก่ลูกผสมเพื่อให้ได้ไข่ตกและทนทานต่อสภาพดินฟ้าอากาศของเมืองไทย เช่น พันธุ์ออสเตรเลียไวท์ไรด์บาร์ เป็นต้น นอกจากนี้ องค์การอาหารและเกษตรขององค์การสหประชาชาติยังได้ส่งผู้เชี่ยวชาญด้านการเลี้ยงไก่และโรคไก่เข้ามาช่วยเหลือ และส่งเสริมอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ ในประเทศไทย อีกทั้งกรมปศุสัตว์ได้ทำการศึกษาทดลอง และผลิตอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเลี้ยงไก่ไข่ ตั้งแต่นั้นเป็นต้นมาการเลี้ยงไก่ไข่เริ่มเป็นที่ยอมรับของประชาชนมากขึ้น กลายเป็นอาชีพที่สำคัญของคนไทยในปัจจุบัน

ในอดีตที่ผ่านมาภาครัฐบาลไม่ค่อยมีบทบาทเกี่ยวข้องกับธุรกิจการเลี้ยงไก่ไข่มากนัก นอกจากให้ความรู้ในด้านการส่งเสริมแนะนำแก่เกษตรกรทั่วไปเป็นครั้งคราว เช่น ด้านการควบคุมคุณภาพและมาตรฐานอาหารสัตว์ ยาสัตว์ แต่หลังจากที่การเลี้ยงไก่ไข่ได้กลายเป็นธุรกิจที่มีการขยายตัวค่อนข้างมาก และมีการเลี้ยงกันอย่างแพร่หลาย ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ทั้งทางด้าน การผลิตและการตลาดขึ้นมากมาย รัฐบาลจึงได้เข้ามามีบทบาทในการแทรกแซงการผลิตและตลาดไข่ไก่โดยได้กำหนดมาตรการต่าง ๆ ตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบันจากภาพรวมสินค้าไข่ไก่ที่มีบทบาทและความสำคัญต่อเศรษฐกิจของไทยค่อนข้างมาก ไม่ว่าจะในด้านการผลิตการบริโภคทั้งภายในประเทศและต่อประชากรโลก ในฐานะที่เป็นอาหารที่มีคุณค่าทางโภชนาการสูงและมีราคาต่ำทำให้ไข่ไก่เป็นอาหารผูกพันอย่างใกล้ชิด กับวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์ในทุกชาติภาษา ทุกเพศ ทุกวัยของโลก ทำให้ต้องมีการบริหารจัดการการผลิต จึงเกิดคำถามขึ้นมามากว่า ใครควรผลิตมากน้อยเพียงใด แหล่งผลิตที่เหมาะสมควรเป็นที่ใด แนวทางการกระจายผลผลิตไปสู่ผู้บริโภค ความสามารถในการจัดจำหน่าย ปัญหาและอุปสรรคที่จะต้องแก้ไขอย่างไร

ในกรณีของประเทศไทยปัญหาของไข่ไก่เกิดขึ้นทั้งในด้านการผลิตที่ไร้เสถียรภาพของ ปริมาณการผลิต และนำมาซึ่งปัญหาด้านราคาตกต่ำ และมีผลกระทบต่อรายได้ของผู้ผลิตทำให้ มีโอกาสเกิดการขาดทุน และความเดือดร้อนในกลุ่มผู้ผลิต และถึงแม้ว่าไข่ไก่จะมีราคาถูกเมื่อเปรียบเทียบกับอาหารที่ให้คุณค่าทัดเทียมกับชนิดอื่น ๆ คนไทยยังมีการบริโภคไข่ไก่ในอัตราต่ำ เมื่อเปรียบเทียบกับชาติอื่น สาเหตุดังกล่าวเกิดจากปัจจัยหลายด้าน รวมทั้งความเข้าใจผิดว่า การบริโภคไข่ไก่อาจเป็นสาเหตุก่อให้เกิดโรคบางประเภท เป็นผลทำให้ประชาชนพลาดโอกาสในการบริโภคอาหารที่มีคุณค่าสูงในราคาถูกแสนถูก (ฉวีวรรณ คำพา, 2553, หน้า 6)

จากแบบรายงานข้อมูลการขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงไก่ไข่ปี 2552 ในจังหวัดพะเยา (สำนักงานปศุสัตว์ จังหวัดพะเยา) พบว่ามีเกษตรกรที่ทำการขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงไก่ไข่ทั้งหมด 32 ฟาร์ม มีจำนวนโรงเรือนทั้งหมด 56 หลัง และมีจำนวนไก่ไข่ที่เลี้ยงทั้งหมด 153,000 ตัว แม้จะมีเกษตรกรรายใหม่ ๆ ที่เกิดขึ้นในช่วงระยะเวลาไม่กี่ปีมานี้ บางรายก็มักจะประกอบกิจการได้ไม่นานก็ต้องล้มเลิกกิจการไป และจะมีเกษตรกรรายใหม่หมุนเวียนเข้ามาเลี้ยงไก่ไข่อีกเป็นระยะๆ แล้วเกษตรกรรายใหม่เหล่านั้น บางรายก็ต้องเลิกกิจการไปอีก เป็นวัฏจักรหมุนเวียนที่มีการเกิดขึ้นของฟาร์มใหม่ในช่วงที่ราคาไข่สูง และจะเลิกกิจการไปเมื่อราคาไข่ตกต่ำ เป็นวัฏจักรหมุนเวียนไปเช่นนี้ทุก ๆ ปี ดังนั้นผู้วิจัยจึงต้องการวิจัยให้ทราบถึงเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา ที่ได้มีการขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงไก่ไข่ มีวิธีดำเนินการเลี้ยงไก่ไข่อย่างไร กำลังประสบปัญหาอะไรบ้างในขณะนี้ และยังต้องการสิ่งใดบ้าง เพื่อช่วยแก้ปัญหาที่กำลังประสบอยู่ในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการการดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา
2. วิเคราะห์ภาวะการแข่งขันธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาด้วยหลักการ Five Force

Model

คำถามการศึกษา

แนวทางการพัฒนาอุตสาหกรรมฟาร์มไก่ไข่ควรดำเนินการอย่างไร

ขอบเขตของการศึกษา

1. ขอบเขตด้านเนื้อหา

วิเคราะห์ภาวะการแข่งขันธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาด้วยหลักการ Five Force Model ออกเป็น 5 ส่วน

ส่วนที่ 1 เนื้อหาเกี่ยวกับการแข่งขันกันระหว่างคู่แข่งภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Rivalry Among Current Competitors)

ส่วนที่ 2 เนื้อหาเกี่ยวกับอำนาจต่อรองของวัตถุดิบ (Supplier Bargaining Power of Suppliers)

ส่วนที่ 3 เนื้อหาเกี่ยวกับอำนาจต่อรองของลูกค้า (Bargaining Power of Customers)

ส่วนที่ 4 เนื้อหาเกี่ยวกับภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน (Threat of Substitute Products or Services)

ส่วนที่ 5 เนื้อหาเกี่ยวกับภัยคุกคามจากผู้แข่งขันหน้าใหม่ (Threat of New Entrance)

2. ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาซึ่งเลี้ยงไก่ไข่มีจำนวนทั้งสิ้น 32 ฟาร์ม

3. ขอบเขตด้านพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในพื้นที่จังหวัดพะเยามีเนื้อที่ประมาณ 6,335 ตารางกิโลเมตร แบ่งการปกครองออกเป็น 9 อำเภอ มีประชากรรวมทั้งสิ้น 486,257 คน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลา

การวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาในการศึกษาวิจัยรวม 10 เดือน ช่วงระยะเวลาตั้งแต่เดือนมิถุนายน 2554 ถึงเดือนมีนาคม 2555

นิยามศัพท์เฉพาะ

อุปสรรค หมายถึง ต้นทุนราคาไข่ที่มีผลต่อการดำเนินธุรกิจ ซึ่งมีผลต่อกำไรขาดทุน

คู่แข่ง หมายถึง เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาทั้งผู้เลี้ยงเก่าและผู้ที่จะเลี้ยงใหม่

ปัญหาของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ หมายถึง สภาพปัญหาที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ประสบปัญหาอยู่ทั้งทางด้านปัจจัยการผลิต และด้านการตลาด

ประสบการณ์ในการเลี้ยง หมายถึง ระยะเวลาในการเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกรตั้งแต่เริ่มเลี้ยงจนถึงปัจจุบัน

การติดต่อกับเจ้าหน้าที่ หมายถึง จำนวนครั้งที่เกษตรกรได้ติดต่อกับเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่จากกรมปศุสัตว์ หรือหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในการเลี้ยงไก่ไข่

สภาพถือครองที่ดิน หมายถึง ลักษณะการถือครองที่ดินเลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกร ได้แก่ มีที่ดินเป็นของตนเองทั้งหมด บุคคลอื่นให้ทำฟรี เช่าที่ดินทั้งหมด หรืออาจมีลักษณะหลายอย่างรวมกัน

ขนาดพื้นที่ของฟาร์ม หมายถึง จำนวนพื้นที่ทั้งหมดที่เกษตรกรใช้เลี้ยงไก่ไข่โดยวัดขนาดเป็นไร่

รายได้ หมายถึง จำนวนเงินรายได้ที่เป็นเงินสดจากการเลี้ยงไก่ไข่ในแต่ละปีโดยหักค่าใช้จ่ายในการเลี้ยงไก่ไข่ออก คงเหลือเป็นรายได้สุทธิ (กำไร)

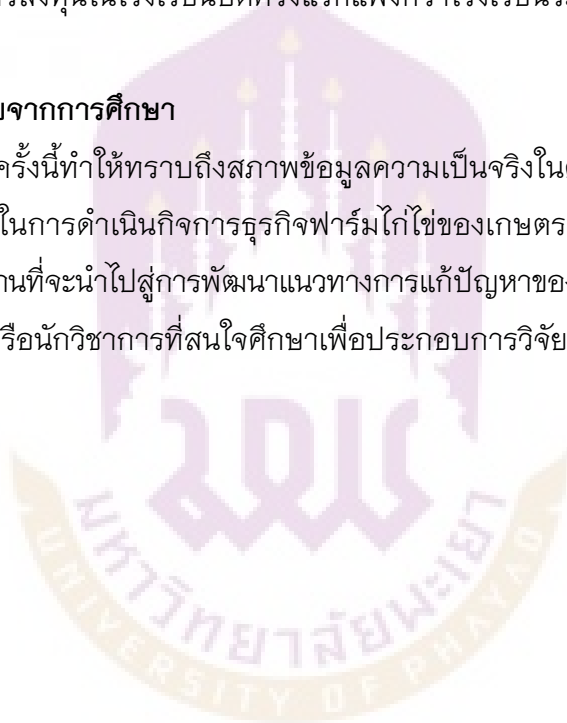
การรวมกลุ่มของเกษตรกร หมายถึง การเข้าร่วมเป็นสมาชิกของชมรม หรือสหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่ของเกษตรกร

โรงเรือนระบบเปิด หมายถึง โรงเรือนที่ควบคุมสภาวะแวดล้อมตามธรรมชาติและอุณหภูมิ จะแปรไปตามสภาพของอากาศรอบโรงเรือน ซึ่งโอกาสที่ไถ่ไช้จะติดไช้ห้วดนกได้ง่่าย จำนวนไถ่ไช้จะน้อยกว่า เปอร้เซ็นด์ของลี้ไช้จะไม่สม่่าเสมอ แต่มีข้อดีคือไช้เงินลงทุนน้อยกว่าโรงเรือนระบบปิดค่อนข้างมาก

โรงเรือนระบบปิด หมายถึง โรงเรือนที่สามารถควบคุมลิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของไถ่ไช้ ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศ และแสงสว่าง สามารถป้องกันพาหะนำโรคได้ โรงเรือนปิด เช่น โรงเรือนระบบการระเหยน้ำเย็น (Evaporative System) เป็นต้น ไถ่ไช้จะออกไช้อย่างสม่่าเสมอ และเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้เปอร้เซ็นด์ของลี้ไช้จะสว่ยกว่าระบบโรงเรือนเปิด แต่การลงทุนในโรงเรือนปิดครั้งแรกแพงกว่าโรงเรือนระบบเปิดมาก

ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงสภาพข้อมูลความเป็นจริงในด้านต่าง ๆ ตลอดจนปัญหาและความต้องการในการดำเนินกิจการธุรกิจฟาร์มไถ่ไช้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไถ่ไช้ในจังหวัดพะเยา เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานที่จะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการแก้ปัญหาของเกษตรกร และยังเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานหรือนักวิชาการที่สนใจศึกษาเพื่อประกอบการวิจัยและค้นคว้าต่อไป

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาการวิจัยเกี่ยวกับการผลิต และการตลาดของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ใน จังหวัดพะเยา ผู้วิจัยได้รวบรวมแนวคิดและทฤษฎีตลอดจนผลงานวิจัยอื่น ๆ เพื่อให้มีความชัดเจน และครอบคลุมเนื้อหารายละเอียดต่าง ๆ ไว้ดังนี้

1. สถานการณ์การผลิตและการตลาดไข่ไก่ในปัจจุบัน
2. อุตสาหกรรมไข่ไก่ในไทย
3. หลักที่ช่วยให้การเลี้ยงไก่ไข่ประสบผลสำเร็จ
4. ปัญหาในการเลี้ยงไก่ไข่
5. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง
6. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
7. กรอบแนวคิดในการศึกษา

สถานการณ์การผลิตและการตลาดไข่ไก่ในปัจจุบัน

1. การผลิต

ปี 2552 คาดว่าปริมาณการผลิตจะเพิ่มขึ้นเล็กน้อย เมื่อเทียบกับปี 2551 เนื่องจาก คณะกรรมการนโยบายพัฒนาไก่ไข่และผลิตภัณฑ์ (Egg Board) ที่แต่งตั้งขึ้นตามระเบียบสำนัก นายกรัฐมนตรี ได้จัดทำยุทธศาสตร์ไก่ไข่ ปี 2551-2555 เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้ผู้เกี่ยวข้อง นำไปปฏิบัติ ซึ่งได้กำหนดแผนการดำเนินการด้านการผลิตและการตลาดให้สอดคล้องกันเพื่อ ลดปัญหาปริมาณผลผลิตล้นตลาด และได้มีมติให้ควบคุมปริมาณการนำเข้าระดับปุ๋ย-ยาพันธุ์ (GP) และ พ่อ-แม่พันธุ์ (PS) ให้อยู่ในปริมาณที่เหมาะสมในแต่ละปี ประกอบกับราคาวัตถุดิบ อาหารสัตว์ น้ำมันมีแนวโน้มสูงขึ้นทำให้ต้นทุนการผลิตสูงขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้ราคาไข่ไก่ตกต่ำ เกษตรกรได้รับความเดือดร้อน โดยสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตรคาดไว้ในเบื้องต้นว่าในปี 2552 จะมีปริมาณการผลิตไข่ไก่ 9,856 ล้านฟอง เพิ่มขึ้นจากปี 2551 ร้อยละ 5.28

2. การบริโภค

ปี 2552 คาดว่าปริมาณการบริโภคจะเพิ่มขึ้นจากปี 2551 เนื่องจากปริมาณการผลิต ไข่ไก่มีมากขึ้น ประกอบกับการรณรงค์ส่งเสริมให้บริโภคไข่ไก่ได้ดำเนินการอย่างต่อเนื่องทำให้ ผู้บริโภคมีความมั่นใจในการบริโภคไข่ไก่มากขึ้น

3. การส่งออก

ปี 2552 คาดว่าการส่งออกไข่ไก่สดและผลิตภัณฑ์จากไข่จะเพิ่มขึ้น เพราะสมาคมผู้ผลิตผู้ค้าและส่งออกไข่ไก่ มีการขยายตลาดส่งออกมากขึ้น และเพิ่มมูลค่าสินค้าไข่ไก่สดในรูปแบบ Pack Brand โดยเฉพาะตลาดหลักคือ ฮองกง ที่มีข้อกำหนดด้านคุณภาพสินค้า เพราะผู้บริโภคในฮ่องกงต้องการไข่ไก่คุณภาพดี โดยเฉพาะไข่ไก่จากประเทศไทยที่ผู้นำเข้าต่างยอมรับในคุณภาพ เมื่อเทียบกับไข่ไก่ของจีน

4. ราคา

ปี 2552 คาดว่าราคาไข่ไก่ที่เกษตรกรขายได้เฉลี่ยทั้งประเทศจะค่อนข้างทรงตัวหรือปรับตัวสูงขึ้น เมื่อเทียบกับ ปี 2551 เนื่องจากมาตรการต่าง ๆ ของ Egg Board ที่ได้กำหนดไว้ในยุทธศาสตร์ไข่ ปี 2551-2555 เพื่อเป็นกรอบแนวทางให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้นำไปปฏิบัติ เช่นกรณีผลผลิตเกินความต้องการ โดยการขอความร่วมมือผู้เลี้ยงรายใหญ่ปลดแม่ไก่ไข่ขึ้นกรงออกก่อนกำหนด เพื่อลดปริมาณผลผลิตพร้อมทั้งการรณรงค์ให้ประชาชนบริโภคไข่ไก่อย่างต่อเนื่อง และเร่งระบายผลผลิตส่วนเกินออกต่างประเทศเพื่อรักษาระดับราคาในประเทศ ปัญหาเรื่องวัฏจักรผลผลิตที่ทำให้ราคาไข่ไก่ตกต่ำ ทำให้เกษตรกรได้รับความเดือดร้อนจึงไม่น่าจะเกิดขึ้น

ตาราง 1 แสดงปริมาณการผลิตไข่ไก่ของประเทศที่สำคัญ ปี 2546-2550

ประเทศ	2546	2547	2548	2549	2550 ^{1/}	อัตราเพิ่ม
จีน	360,147	376,043	383,083	405,310	413,541	3.58
สหภาพยุโรป *	81,497	90,764	88,908	89,438	94,845	2.93
สหรัฐอเมริกา	82,883	84,587	85,334	85,760	84,928	0.63
อินเดีย	35,552	39,776	40,624	41,664	42,720	4.22
ประเทศอื่น ๆ	347,544	341,207	353,256	371,250	365,115	1.85
รวม	907,623	932,377	951,205	993,422	1,001,149	2.63

หมายเหตุ: หน่วย: ล้านฟอง

1/ ข้อมูลเบื้องต้น

* ปี 2550 สมาชิกทั้งหมด 27 ประเทศ

* ปี 2547-2549 สมาชิกทั้งหมด 25 ประเทศ

* ปี 2546 สมาชิกทั้งหมด 15 ประเทศ

ที่มา: Food and Agriculture Organization of the United Nations (FAO), 2008

ตาราง 2 แสดงปริมาณการผลิต การส่งออก และการบริโภคใช้ไก่ของไทย ปี 2547-2552

รายการ	2547	2548	2549	2550	2551*	อัตราเพิ่ม	2552**
ปริมาณการผลิต ^{1/} (ล้านฟอง)	6,556	7,812	8,555	8,990	9,362	8.90	9,856
ปริมาณส่งออก ^{2/} (ล้านฟอง)	54.05	109.65	183.66	239.98	370.00	58.89	380.00
ปริมาณการบริโภค ^{3/} (ล้านฟอง)	6,501.94	7,702.35	8,371.34	8,750.02	8,992.00	8.07	9,476.00
อัตราการบริโภค (ฟอง/คน/ปี)	101	118	128	133	136	7.41	142

หมายเหตุ: * ข้อมูลเบื้องต้น

** ข้อมูลคาดคะเน

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมศุลกากร

ตาราง 3 แสดงการส่งออกใช้ไก่ และผลิตภัณฑ์ ปี 2547-2551

รายการ	2547	2548	2549	2550	2551*	อัตราเพิ่ม
ใช้ไก่สด						
ปริมาณ (ล้านฟอง)	54.05	109.65	183.66	239.98	370.00	58.89
มูลค่า: (ล้านบาท)	97.74	178.88	273.86	747.92	851.00	77.87
: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	2.44	4.46	7.26	19.82	26.07	86.43
ผลิตภัณฑ์ใช้ไก่						
ปริมาณ (ตัน)	2,174.20	2,768.38	3,052.26	2,838.10	3,244.19	8.60
มูลค่า : ล้านบาท	129.84	178.81	198.61	183.16	220.61	11.45
: ล้านดอลลาร์สหรัฐฯ	3.24	4.46	5.26	5.33	6.76	17.92

หมายเหตุ: * ประมาณการ

ที่มา: กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง

ตาราง 4 แสดงราคาไข่ไก่ที่เกษตรกรขายได้ และราคาส่งออก ปี 2547–2551

รายการ	2547	2548	2549	2550	2551*	อัตรา เพิ่ม
ราคาที่เกษตรกรขายได้ (บาท/ฟอง) ^{1/}	2.17	2.47	2.00	2.06	2.33	-0.39
ราคาส่งออก ^{2/}						
ไข่ไก่สด (บาท/ฟอง)	1.81	1.63	1.49	3.12	2.30	11.95
ผลิตภัณฑ์จากไข่ (บาท/ตัน)	59,719	64,590	96,776	64,536	68,002	2.62

หมายเหตุ: * ประมาณการ

ที่มา: สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ และกรมศุลกากร
กระทรวงการคลัง

อุตสาหกรรมไข่ไก่ไทย

การเลี้ยงไก่ไข่แบ่งเป็นลักษณะใหญ่ ๆ ดังนี้

1. ผู้ประกอบการจะทำการซื้อไก่รุ่นที่ร้านพร้อมไข่แล้ว เรียกว่าไก่ยืนกรงมาผลิตไข่ไก่เลย ไก่ยืนกรงจะมีอายุประมาณ 18 สัปดาห์ ซึ่งไก่สามารถให้ผลผลิตได้เลย โดยผลผลิตในช่วง 3–6 เดือนแรกจะสูง แต่หลังจากนั้นผลผลิตจะเริ่มลดลงและเมื่อผลผลิตลดลงเหลือเพียงร้อยละ 50–60 ผู้ประกอบการจะทำการปลดระวางไก่ชุดดังกล่าว โดยไก่แต่ละตัวจะมีอายุการให้ไข่ราว 1 ปี 8 เดือน ซึ่งผู้ประกอบการจะขายไก่ที่ปลดระวางแล้วให้แก่พ่อค้าแม่ค้าที่มารับซื้อเพื่อนำไปจำหน่ายต่อไป
2. ผู้ประกอบการจะทำการซื้อลูกไก่มาเลี้ยงให้มีอายุพร้อมไข่ก่อนจึงจะนำไก่มาผลิตไข่ไก่ต่อไป โดยเกษตรกรจะเลี้ยงไก่ที่มีอายุ 1 วันไปจนครบ 18 สัปดาห์ แล้วค่อยนำไก่ดังกล่าวมาผลิตไข่ไก่

สำหรับการเลี้ยงไก่ไข่สามารถแบ่งตามลักษณะการเลี้ยงเป็น

1. การเลี้ยงแบบอิสระ
2. การเลี้ยงแบบ Contract Farming กับบริษัทคู่สัญญา บริษัทคู่สัญญาจะลงทุนในด้านเงินทุนหมุนเวียนให้ทั้งหมด ซึ่งบริษัทฯ ยังจะช่วยรับซื้อไข่ไก่ จัดหาช่องทางการขายให้แก่ผู้ประกอบการ พร้อมทั้งให้คำแนะนำในการเลี้ยงไก่อย่างใกล้ชิดและถูกวิธี ส่วนผู้ประกอบการจะต้องลงทุนค่าที่ดิน ค่าโรงเรือน อุปกรณ์การเลี้ยงและค่าใช้จ่ายทั่วไปในการดำเนินงาน เป็นต้น ซึ่งในปัจจุบันการเลี้ยงไก่ไข่ในประเทศยังเป็นการเลี้ยงแบบอิสระเป็นส่วนใหญ่

ลักษณะระบบโรงเรือนโกไข่

1. โรงเรือนระบบเปิด หมายถึง โรงเรือนที่ควบคุมสภาวะแวดล้อมตามธรรมชาติและอุณหภูมิจะแปรไปตามสภาพของอากาศรอบโรงเรือน ซึ่งโอกาสที่โกไข่จะติดใช้หัวตนกได้ง่าย จำนวนโกไข่จะน้อยกว่าเปอร์เซ็นต์ของสีไข่จะไม่สม่ำเสมอ แต่มีข้อดีคือใช้เงินลงทุนน้อยกว่า โรงเรือนระบบระเหยไอน้ำเย็น (Evaporative Cooling System หรือ EVAP) ค่อนข้างมาก

หมายเหตุ ผู้ประกอบการเลี้ยงโกไข่ระบบเปิดส่วนใหญ่จะมีรายได้เสริมจากการเลี้ยงปลาควบคู่กันไป โดยบ่อปลาจะอยู่ใต้เล้าโกไข่ ซึ่งปลาจะได้อาหารจากมูลโกไข่ ซึ่งผู้ประกอบการจะลงทุนเพียงค่าพันธุ์ปลาเท่านั้น โดยระยะเวลาปล่อยพันธุ์ปลาจนกระทั่งจำหน่ายได้ใช้เวลาประมาณ 7-12 เดือน

2. โรงเรือนระบบปิด หมายถึง โรงเรือนที่สามารถควบคุมสิ่งแวดล้อมให้เหมาะสมกับความเป็นอยู่ของโกไข่ ได้แก่ อุณหภูมิ ความชื้น การระบายอากาศและแสงสว่าง สามารถป้องกันพาหะนำโรคได้ โรงเรือนปิด เช่น โรงเรือนระบบระเหยไอน้ำเย็น (Evaporative Cooling System หรือ EVAP) เป็นต้น โกไข่จะออกไข่อย่างสม่ำเสมอและเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้เปอร์เซ็นต์ของสีไข่จะสูงกว่าระบบโรงเรือนเปิด แต่การลงทุนในโรงเรือนปิดครั้งแรกค่อนข้างแพงกว่าโรงเรือนระบบเปิดมาก

กลุ่มผู้ผลิต-ผู้ค้าไข่โกไข่

ผู้ผลิตไข่ของไทยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

1. สมาคมผู้ผลิตผู้ค้า และส่งออกไข่โกไข่สมาชิกทั้งสิ้น 37 ราย โดย 31 รายเป็นผู้ผลิตรายใหญ่ กลุ่มบริษัทและสหกรณ์ 3 แห่ง ได้แก่ สหกรณ์ผู้เลี้ยงโกไข่เชียงใหม่-ลำพูน สหกรณ์ผู้เลี้ยงโกไข่ชลบุรี และสหกรณ์ผู้เลี้ยงโกไข่แปดริ้ว นอกจากนี้เป็นล้งอีก 4 ราย และอีก 2 รายเป็นผู้ส่งออก

2. สมาคมผู้เลี้ยงโกไข่

3. ผู้เลี้ยงอิสระ ไม่มีสังกัด

ผู้ค้าไข่ แบ่งออกเป็น 3 กลุ่มใหญ่ ได้แก่

1. กลุ่มล้งและตลาดสด

2. Modern Trade

3. Food Service (โรงพยาบาล โรงแรม และ Catering)

การรวมตัวของกลุ่มล้งมีความเหนียวแน่นมากจึงมีความได้เปรียบการซื้อขายมากกว่าผู้เลี้ยงโกไข่ ส่วนผู้ค้าในกลุ่มที่ 2 และ 3 ก็มีผลกับผู้ผลิตไม่แพ้กัน เพราะปกติกลุ่มนี้จะมีการวางแผนล่วงหน้า และมีมาตรการที่ได้เปรียบผู้ผลิตทั้งในด้านปริมาณและราคาซื้อขาย การขายผลผลิตให้ผู้ค้าเหล่านี้ ผู้เลี้ยงอาจขายได้ในปริมาณมาก แต่ได้กำไรน้อยและหากนโยบายราคากับปริมาณ

ไม่ดีเพียงพอ อาจทำให้เกิดความหวุ่นไหวในตลาดการค้าได้ ความเสี่ยงหลักของอุตสาหกรรม
ไถ่ไข ได้แก่

1. โรคระบาดใช้หวัดนกที่เป็นโรคที่ผู้เลี้ยงไก่จะต้องเผชิญอยู่ในปัจจุบัน
2. ความไม่มีเสถียรภาพของราคา เนื่องจากในช่วงที่ไถ่ไขไถ่มีราคาแพงผู้เลี้ยงมีกำไรมาก
ก็จะขยายกำลังการผลิต ส่งผลให้ไถ่ไขไถ่ออกสู่ตลาดมาก ราคาจึงตกต่ำผู้เลี้ยงประสบภาวะขาดทุน
เป็นวัฏจักรเรื่อยไป
3. ไม่มีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน
4. ความผันผวนของราคาวัตถุดิบอาหารสัตว์โดยในปัจจุบันวัตถุดิบอาหารสัตว์มีราคา
สูงขึ้นสวนทางกับราคาไถ่ไขไถ่ ทำให้ผู้เลี้ยงต้องเผชิญกับปัญหาขาดทุน

แนวทางในการลดความเสี่ยง ได้แก่

1. การป้องกันแพร่ระบาดของโรคใช้หวัดนกของผู้เลี้ยงไถ่ไขไถ่ นั้น ผู้ประกอบการสามารถ
แก้ไขได้โดยต้องเลี้ยงระบบปิด หรือเลี้ยงในโรงเรือนระบบระเหยไอน้ำเย็น (Evaporative Cooling
System หรือ EVAP) แต่ต้นทุนในการเลี้ยงค่อนข้างสูงและคืนทุนนาน
2. ราคาไถ่ไขไถ่ไม่มีเสถียรภาพนั้น ผู้ประกอบการต้องมีการปลดไถ่ไขไถ่ตามวาระ กล่าวคือ
เมื่อราคาไถ่ไขไถ่ลดลงต้องเร่งปลดไถ่ไขไถ่ให้เร็วขึ้น ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือกันระหว่างผู้เลี้ยงและ
เมื่อไถ่ไขไถ่ในท้องตลาดมีมากเกินไปเกินความต้องการ ควรเก็บไถ่ไขไถ่ไว้ในห้องเย็น ซึ่งถ้าผู้ประกอบการ
รายไหนไม่มีห้องเย็นก็ใช้การเช่าต่อไป เพื่อลดแรงกดดันของไถ่ไขไถ่ในตลาด นอกจากนี้ต้องหาตลาด
รับซื้อไถ่ไขไถ่ในประเทศ เช่น จำหน่ายเข้าโรงงานไข่เหลวพาสเจอร์ไรซ์ ไถ่ไขไถ่แช่แข็งพาสเจอร์ไรซ์และ
ไข่ผง เป็นต้น
3. ผู้ประกอบการต้องมีตลาดรองรับผลผลิตที่แน่นอน เช่น ต้องมีผู้ซื้อผลผลิตไถ่ไขไถ่
เป็นประจำสม่ำเสมอ

หลักการที่จะช่วยให้การเลี้ยงไถ่ไขไถ่ประสบผลสำเร็จ

การเลี้ยงไถ่ไขไถ่เชิงการค้าจะประสบผลสำเร็จได้ จะต้องอาศัยหลักการต่าง ๆ ดังต่อไปนี้
(สุกิจ ชันธปราบ, 2534, หน้า 2-8)

1. การศึกษาหาตลาดจำหน่ายที่แน่นอน ก่อนที่จะดำเนินธุรกิจทางด้านนี้เกษตรกร
ต้องศึกษาขีดความสามารถของตลาดเสียก่อน เพื่อจะได้เป็นข้อมูลสำคัญในการเริ่มต้นว่าจะเลี้ยง
จำนวนเท่าใด เพื่อให้เพียงพอต่อความต้องการของตลาด การศึกษาถึงภาวะทางด้านการผลิต
และการตลาดในอดีตย้อนหลังก็เป็นสิ่งสำคัญมาก เพื่อที่จะได้เป็นข้อมูลในการขยายการผลิต
ในอนาคตด้วย

2. ทุนดำเนินกิจการ เกษตรกรจะต้องมีทุนมากพออาจจะเป็นทุนของตนเองหรือมีแหล่งที่จะกู้ยืมได้ เช่น ธนาคาร เป็นต้น การมีทุนไม่มากพอ อาจจะทำให้การทำฟาร์มต้องประสบความล้มเหลวกลางคัน หรือจำเป็นต้องโอนกิจการไปให้คนอื่น เพราะทุนหมดเสียก่อน เงินทุนจะต้องเตรียมไว้ให้พร้อมก่อนที่จะเริ่มต้นเลี้ยงไก่ไข่ ทุนที่ใช้อาจจะจำแนกได้ดังต่อไปนี้

2.1 ทุนสำหรับจัดซื้ออุปกรณ์ ปัจจุบันอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเลี้ยงไก่ไข่ได้พัฒนาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เช่น รางน้ำอัตโนมัติ รางอาหารอัตโนมัติ เครื่องกกลูกไก่ เครื่องผสมอาหาร เป็นต้น อุปกรณ์ต่าง ๆ เหล่านี้มีราคาแพง ซึ่งก็เป็นข้อคิดอันหนึ่งของเกษตรกรที่ต้องคำนึงถึงว่าเมื่อจัดซื้อมาแล้ว จะคุ้มค่ากับการลงทุนและผลตอบแทนที่ได้รับหรือไม่

2.2 ทุนสำหรับโรงเรือนและบริเวณโรงเรือน การลงทุนก้อนนี้ มีความสำคัญและเป็นเงินทุนก้อนใหญ่ที่เกษตรกรจะต้องเตรียมไว้ ยิ่งปัจจุบันราคาที่ดินได้เชิบตัวสูงขึ้นมาก แต่ราคาไข่ไก่ไม่ได้เชิบราคาขึ้นสูงตามราคาของที่ดิน การจัดการตัดแปลงที่ดินบริเวณฟาร์ม และโรงเรือน เป็นสิ่งที่จะต้องระมัดระวัง ควรศึกษาอย่างรอบคอบเพราะในอนาคต อาจจะมีคนเข้ามาซื้อที่ดินว่า “สร้างบ้านผิด คิดจนบ้านพัง”

2.3 ทุนค่าอาหารและยา อาหารเป็นสิ่งจำเป็นที่สุดที่ไก่ไข่จะต้องกินทุกวันเพื่อการเจริญเติบโต ส่วนยาจำพวกปฏิชีวนะ (antibiotic) ที่ช่วยเสริมสร้างการเจริญเติบโต ยาที่ใช้ป้องกันโรค ยารักษาโรค เกษตรกรควรมีทุนพร้อมสำหรับสิ่งเหล่านี้ด้วย เพราะเป็นสิ่งจำเป็นที่ต้องมีไว้ประจำฟาร์ม

2.4 ทุนค่าพ่อแม่พันธุ์ ถ้าเป็นฟาร์มที่มีการผลิตพ่อแม่พันธุ์เอง ต้นทุนการผลิตก็จะสูงมาก แต่ก็คุ้มค่าต่อการลงทุน แต่ถ้าไม่สามารถผลิตพ่อแม่พันธุ์เองได้ ก็ต้องสั่งซื้อจากบริษัทผู้ผลิต ซึ่งในปัจจุบันราคาลูกไก่และไก่สาวมีราคาสูงมากโดยลูกไก่อายุ 1 วัน ราคาตัวละ 14.50-16 บาท และไก่สาว ราคาตัวละ 78-80 บาท (2545)

2.5 ทุนค่าแรงงาน ฟาร์มที่มีขนาดเล็ก อาจจะใช้แรงงานภายในครอบครัว ไม่จำเป็นต้องจ้างแรงงาน แต่สำหรับฟาร์มขนาดกลาง และขนาดใหญ่จะต้องจ้างแรงงานมาช่วยในการเลี้ยง ดังนั้นจึงต้องเตรียมเงินไว้สำหรับค่าแรงงานด้วย

3. มีผังฟาร์มที่ดีและถูกต้องตามหลักวิชาการ การจัดวางผังฟาร์มที่ดีให้ถูกต้องตามหลักวิชาการถือว่าเป็นหัวใจของการทำฟาร์มไก่ไข่ หากวางผังฟาร์มไม่ดี ขาดหลักวิชาการที่ถูกต้องเสียแต่แรกแล้ว ก็จะส่งผลให้การขยายฟาร์มต่อไปในอนาคตเป็นไปได้ลำบากต่อการจัดการและการป้องกันโรค

นอกจากนี้การวางผังฟาร์มเป็นสิ่งจำเป็นและมีความสำคัญมากเช่นเดียวกับการเลือกทำเลเลี้ยง หากวางผังฟาร์มดีแล้วจะทำให้ระบบการจัดการและเลี้ยงดูไก่ไข่ มีความคล่องตัวและ

มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น สิ่งแรกที่ต้องคำนึงถึงคือ จะต้องวางผังฟาร์มให้มีความสะดวกมากที่สุด ในด้านการจัดการด้านต่าง ๆ โรงเรือนควรจัดให้เป็นแถวเป็นแนว บริเวณบ้านพัก บริเวณพักผ่อน ควรแยกออกจากเขตเลี้ยงไก่โดยเด็ดขาด (มานิช ชูทับทิม, ผู้ให้สัมภาษณ์, 2545)

4. มีแบบของโรงเรือนและอุปกรณ์ที่ดีและมีการจัดการภายในโรงเรือน โดยทั่วไป ลักษณะของโรงเรือนเลี้ยงไก่ใช้นั้นควรจัดวางรูปแบบให้สะดวก ต่อการเข้าไปปฏิบัติการเลี้ยงดู และการรักษาความสะอาด มีอากาศเย็นสบาย ไก่อยู่ได้ปรกติสุข ปลอดภัย จากอันตรายและศัตรู แม้กระทั่งแสงหรือเสียงที่รบกวน โรงเรือนจะต้องมีการระบายอากาศได้ สามารถป้องกันการแพร่ติดต่อของโรคและพยาธิต่าง ๆ ได้ ไชยา อภัยสูงเนิน (2543) ได้สรุป คุณลักษณะโดยทั่วไปของ โรงเรือนไก่ไข่ว่า ควรจะมีลักษณะหรือคุณสมบัติดังนี้

- 4.1 สามารถกันแดด กันลม กันฝนได้ โดยตั้งโรงเรือนตามแนวทิศตะวันออก-ตก
  - 4.2 ภายในโรงเรือนมีการระบายอากาศที่ดี เย็นสบาย
  - 4.3 สามารถป้องกันศัตรูที่จะมารบกวนได้ เช่น นก หนู งู แมว
  - 4.4 ห่างจากบ้านคนพอสมควร และฟาร์มไม่ควรอยู่ต้นลมเพราะกลิ่นจากมูลไก่ อาจรบกวนสุขภาพและอนามัยของคนได้
  - 4.5 รักษาความสะอาดได้ง่าย เป็นที่เนินลาด น้ำไม่ขังแฉะ และไม่รกรุงรัง
  - 4.6 เป็นแบบที่สร้างง่าย ราคาถูก และสามารถใช้สิ่งก่อสร้างส่วนใหญ่ที่หาได้ง่าย
- ในท้องถิ่น
- 4.7 ถ้าหากสร้างโรงเรือนหลาย ๆ หลัง ไม่ควรเป็นเรือนแฝด โรงเรือนแต่ละหลัง ควรอยู่ห่างกันไม่น้อยกว่า 10 เมตร เพื่อให้อากาศถ่ายเทได้สะดวกและลดความชื้น
  - 4.8 ควรมีอุปกรณ์ที่จำเป็นสำหรับไก่ แต่ละประเภทประจำโรงเรือน ไม่ปะปนกัน
  - 4.9 โรงเรือนควรสะอาดต่อการเข้าไปปฏิบัติงานและดูแลไก่
5. จัดหาพันธุ์ไก่ไข่ที่ดีมาเลี้ยง โดยจะต้องพิจารณาให้เหมาะสมตามเกณฑ์ ดังนี้
- 5.1 มีคุณสมบัติเด่นในเรื่องให้ไข่ฟองโต ไข่ดก เปลือกไข่แข็งแรง สีเปลือกไข่สวย ตรงกับความต้องการของผู้ซื้อ
  - 5.2 ให้ไข่ทน มีอัตราไข่เฉลี่ยต่อฝูงสูง เป็นไก่ที่สุขภาพแข็งแรงเลี้ยงง่ายปลอดภัย โรคต่าง ๆ
  - 5.3 ใช้ปริมาณอาหารในการผลิตไข่ต่อฟองน้อย มีประสิทธิภาพในการเปลี่ยนอาหาร ให้เป็นไข่ได้สูง
  - 5.4 มีประวัติชื่อเสียงดีในเรื่องของการเลี้ยงง่าย กินอาหารน้อยให้ไข่ดก ไข่ฟองโต ไข่ทนและนาน

5.6 เป็นพันธุ์ไก่ที่มาจากแหล่งผลิตที่เชื่อถือได้ เป็นที่รู้จักกว้างขวางในบรรดาผู้เลี้ยง โดยทั่วไป

6. เลี้ยงด้วยอาหารที่ดี และมีคุณภาพสูง อาหารที่ดีและมีคุณภาพมาตรฐานนั้นถือว่าเป็นส่วนสำคัญที่สุดในการเลี้ยงไก่ไข่เพราะร้อยละ 65 ของต้นทุนการผลิตไก่ไข่คือ ค่าอาหาร (กอนนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร, 2543, หน้า 34) การจัดหาอาหารที่ดีมาเลี้ยงจึงสำคัญมาก โดยพิจารณาถึงอัตราส่วนของโปรตีน ไขมัน เกลือแร่ และกาก

7. การจัดการสุขาภิบาลและการป้องกันโรคที่ถูกหลัก ในการจัดการสุขาภิบาลและป้องกันโรคที่ถูกต้องนั้นมีข้อปฏิบัติดังต่อไปนี้

- ป้องกันไม่ให้แสงแดดส่องและฝนสาดเข้าไปในเล้าได้
- จัดระบบการระบายอากาศภายในโรงเรือนให้ดีที่สุด
- ป้องกันสัตว์อื่นที่เป็นพาหะนำโรค เข้ามาในฟาร์ม
- เลี้ยงไก่ไข่ในโรงเรือนเดียวกัน และมีอายุเท่ากัน
- จัดให้มีอ่างน้ำยาฆ่าเชื้อโรค สำหรับล้างเท้าก่อนเข้าฟาร์มและโรงเรือนแต่ละหลัง
- บุคคลที่ไม่เกี่ยวข้องภายในฟาร์ม ไม่ควรให้เข้าไปใกล้โรงเรือน
- ควรออกกฎ บังคับ ไม่ให้พนักงานเลี้ยง เดินไปมาหาสู่กันในโรงเรือนแต่ละหลัง
- ทำวัคซีนป้องกันโรคตามโปรแกรมที่กำหนด

8. ศึกษาหาความรู้ทางด้านวิชาการและประสบการณ์ในการเลี้ยงอยู่สม่ำเสมอ การจัดการด้านการเลี้ยงควรจะให้ถูกต้องตามหลักวิชาการ ยิ่งถ้าเกษตรกรเป็นผู้ที่มีความรู้ทางด้านนี้โดยตรงแล้วก็จะเป็นการดี ในขณะเดียวกันการไปปรึกษาผู้ที่เคยทำฟาร์มมาก่อนหรือผู้ที่มีความเชี่ยวชาญก็จะช่วยให้การทำฟาร์มไก่ไข่ ประสบผลสำเร็จได้มากยิ่งขึ้น

ฉะนั้นอาชีพการเลี้ยงไก่ไข่ เกษตรกรจะมีรายได้ที่แน่นอน มั่นคงและต่อเนื่องกันทุกวัน จนกระทั่งปลดไก่แก่ขายออกไป การประกอบอาชีพนี้ สุกิจ ชันธปราบ (2534) ได้เปรียบเทียบว่า เหมือนกับ “น้ำซึมบ่อทราย” คือมีรายได้ต่อเนื่องทุกวัน สามารถนำเงินรายได้ เอามาหมุนเวียนเป็นค่าอาหาร ค่าพันธุ์ไก่สำหรับรุ่นต่อไปได้อีก แต่อย่างไรก็ตามการประกอบอาชีพนี้ เกษตรกรจะต้องมีการศึกษาหาความรู้ ฝึกฝนความชำนาญทั้งในด้านการเลี้ยงและการดูแลเป็นอย่างดี จึงจะทำให้ได้ผลผลิตสูง ไข่ฟองโตมีราคาดีเป็นที่ต้องการของตลาด มานิตย์ เทวรักษ์พิทักษ์ (2536) กล่าวว่า การเลี้ยงไก่ให้ประสบผลสำเร็จได้นั้นจะต้องอาศัยการจัดการบางประการ ดังต่อไปนี้

1. ใช้อาหารที่มีคุณภาพดี และมีสูตรอาหารถูกต้องตามระยะอายุของไก่
2. ควบคุมน้ำหนักไก่อย่างถูกต้อง ตามระยะของการเจริญเติบโต

3. ควบคุมการกินอาหารของไก่อย่างถูกต้อง
4. ควบคุมให้แสงสว่างอย่างถูกต้อง
5. ดูแลเอาใจใส่อย่างดี
6. ตัดปากอย่างถูกต้อง
7. มีการสุขาภิบาลที่ดี และมีการทำวัคซีนป้องกันโรคอย่าง

ปัญหาในการเลี้ยงไก่ไข่

ปัญหาในการเลี้ยงไก่ไข่ พอจะแยกสภาพปัญหาได้ 2 ปัญหาใหญ่ ๆ คือ

1. ปัญหาที่พบในระหว่างเลี้ยงไก่ไข่

ในการเลี้ยงไก่ไข่ แม้ว่าเกษตรกรได้ดูแล เอาใจใส่ในการเลี้ยงดูเป็นอย่างดีแล้วแต่ก็ยังมีปัญหาต่าง ๆ ที่คิดไม่ถึงเกิดขึ้นอยู่เสมอในระหว่างเลี้ยงไก่ไข่ ดังนี้ (ปฐม เลหาหะเกษตร, 2533, หน้า 27-70)

1.1 ปัญหาเรื่องไก่สาวไม่ยอมไข่ในรัง ปัญหานี้จะเกิดในกรณีเลี้ยงไก่ไข่แบบปล่อยรวมฝูง ซึ่งไก่จะไข่เรื่อยตามทีต่าง ๆ เสมอ สาเหตุสำคัญเกิดจากในเล้ามีรังไข่อยู่น้อย มีแสงสว่างมากเกินไป และการย้ายไก่สาวเข้าคอกไก่ไข่ช้าเกินไป

1.2 ปัญหาเรื่องไก่จิกชนกัน ปัญหานี้จะมีมากในกรณีที่เลี้ยงไก่รวมกันมาก ๆ โดยเฉพาะในระยะไก่สาวที่กำลังถูกจำกัดอาหาร สาเหตุที่ไก่จิกชนกันนั้นมาจากไก่ขาดธาตุอาหาร มีอาหารกินไม่พอ อากาศในคอกที่อบ และในตัวไก่อาจมีเหา ไร เกาะอยู่

1.3 ปัญหาไก่ มดลูกทะลัก การทะลักของมดลูกเกิดจากเยื่อรอบทวารฉีกขาดมักเกิดในไก่สาวเริ่มไข่ ซึ่งอาจเกิดจากการฉีกขาดของเยื่อรอบทวารในขณะที่ไก่สาวแบ่งไข่ ไข่บางส่วนนี้ไปกระทบกับพื้นกรงตับ หรือวัตถุของพื้นรังไข่จนทำให้ฉีกขาดหรือโดนไก่ตัวอื่นจิกบริเวณปากมดลูก ในขณะที่แบ่งไข่ ทำให้มดลูกทะลักออกมาถ้าแก้ไขไม่ทันไก่อาจตายได้

1.4 ปัญหาเรื่องไก่จิกไข่กิน ตามปกติแม่ไก่จะไม่จิกไข่ของมันกิน แต่ถ้าเมื่อใดที่มันได้ลิ้มรสไข่แล้วรู้ว่าอร่อย มันจะเริ่มมีนิสัยจิกไข่กิน สาเหตุสำคัญมาจากไข่แตก หรือบุบร้าวจนไข่ขาวไหลออกมา ดังนั้นเกษตรกรต้องสนใจหมั่นตรวจตราดูว่าไข่บุบแตกร้าวบ้างหรือไม่

1.5 ปัญหาเรื่องไข่มีจุดเลือด จุดเนื้อในไข่ จุดเลือด หรือจุดเนื้อคือ ก้อนเลือดที่อยู่บนไข่แดง อาจเป็นสีแดงสดหรือสีดำ เกิดจากการแตกของเส้นเลือดที่อยู่รอบเยื่อหุ้มไข่แดงบนรังไข่ จึงทำให้มีเลือดติดไข่แดงมาด้วย มีสาเหตุมาจากในอาหารไก่อาจมียาเสริมพวกสารหนูผสมอยู่ และน้ำที่ให้ไก่กินสกปรกมาก

1.6 ปัญหาไข่แดงมีจุดกระ อาจจะเป็นจุดกระเล็กน้อยหรืออาจเป็นจุดกระบนไข่แดงทั้งใบก็ได้ มีสาเหตุจากสารพิษตกค้างอยู่ในเมล็ดฝ้ายที่ใช้ผสมอาหารและวัสดุรองพื้นคอกมียางไม้ติดอยู่

1.7 ปัญหาไข่ขาวเหลวเป็นน้ำ โดยปกติไข่สดเมื่อต่อยออกดูไข่ขาวจะข้นและไม่ขยายวงกว้างออกห่างจากไข่แดงมากนัก ปัญหาไข่ขาวเหลวเป็นน้ำมีสาเหตุมาจากพันธุกรรมและสิ่งแวดล้อมในการเลี้ยงดู เช่น อากาศไม่ดี อากาศร้อน ไข่เป็นโรค ในคอกมีแก๊สแอมโมเนียมาก เก็บไข่ไว้นานเกินไปทำให้มีไข่เหลืองต่าง เป็นต้น

1.8 ปัญหาเรื่องไข่ชอบฟักไข่ ทำให้มีผลเสียคือ มันจะหยุดให้ไข่และจะผสมลงจนอาจถึงตายได้ สาเหตุเกิดจากมีรังไข่ไม่พอสำหรับไข่ อากาศร้อนอบอ้าวให้น้ำ และอาหารไม่พอกันหรือเก็บไข่น้อยครั้งเกินไปทำให้มีไข่เหลืองต่าง

1.9 ปัญหาเปลือกบาง ไข่เปลือกบางเกิดจากปัจจัยหลายอย่างซึ่งนักวิจัยเองก็ไม่อาจแก้ไขได้จากการตัดพันธุ์ วิธีแก้ไขไม่ให้ไข่เปลือกบางจะต้องเสริมแคลเซียมและวิตามินดีลงในอาหารให้มาก โดยการต้องเพิ่มเปลือกหอยลงในอาหารไก่ให้เพียงพอต่อปริมาณความต้องการ

1.10 ปัญหาไก่ให้ไข่ต่ำกว่ามาตรฐาน อัตราการไข่ของไก่จะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับพันธุ์ไก่ การเลี้ยงดูอาหาร และสุขภาพของไก่โดยปกติแล้ว ถ้าไม่มีปัญหาเหล่านี้ไก่ควรจะไข่ได้สูงสุดไม่ต่ำกว่าร้อยละ 80 จากนั้นจะค่อย ๆ ลดลงร้อยละ 2-4 ดังนั้นเกษตรกรควรระวังตั้งแต่ปัญหาทั้ง 4 ประการนี้ และหมั่นดูแล เอาใจใส่จัดการสุขภาพให้ดีแล้วปัญหานี้จะหมดไป

1.11 ปัญหาไข่ลดลงอย่างกระทันหัน มีสาเหตุมาจากไก่เป็นโรคและเกิดความบกพร่องในการเลี้ยงดู เช่น อาหารไก่และน้ำไม่เพียงพอ อากาศเปลี่ยนแปลงอย่างกระทันหัน เป็นต้น

1.12 ปัญหาไข่ลดลงเมื่ออากาศร้อนในเดือนเมษายน-พฤษภาคม ของทุกปีจะมีอากาศร้อน ทำให้ไก่กระทบกระเทือนมาก ไก่ไข่ลดลงและไข่ฟองเล็กด้วย วิธีแก้ไขคือให้ไก่กินอาหารมากขึ้น โดยเปิดไฟให้กินอาหารตอนกลางคืนและเข้ามีดเสริมวิตามินแร่ธาตุในอาหารและจัดน้ำเย็นใหม่สะอาด ให้ไก่ตลอดเวลา

1.13 ปัญหาเรื่องแมลงวัน แมลงวันนอกจากเป็นพาหะแพร่เชื้อโรคและพยาธิแล้วยังก่อความรำคาญให้แก่คนและไก่อีกด้วย เกษตรกรต้องหาทางกำจัดแมลงวันให้หมดไป

1.14 ปัญหาไก่ขี้เหลวเป็นน้ำ ปัญหานี้มักเกิดในกรณีเลี้ยงไก่ในกรงตับ ไก่ขี้เหลวก่อปัญหาเรื่องแมลงวันรบกวนและไม่สะดวกในการเก็บกวาดขี้ไก่ ทำให้คอกชื้นก่อให้เกิดเชื้อโรคและพยาธิได้ง่าย

1.15 ปัญหาไก่ซาอ่อน เมื่อเริ่มไข่ใหม่ ๆ ปัญหานี้มักเกิดกับไก่ที่เลี้ยงในกรงตับซึ่งจะพบอยู่บ่อย ๆ ว่าไก่สาวบางตัวมีอาการซาอ่อนหมอบอยู่กับพื้น กินน้ำอาหารไม่ได้ และจะพอมตายในที่สุดมีสาเหตุจาก ไก่สาวให้ไข่มากเกินไปและในอาหารมีปริมาณแคลเซียมน้อยเกินไป แก้ไขได้โดยบังคับให้ไก่สาวหยุดไข่ชั่วคราว โดยให้ข้าวโพดบดผสมเปลือกหอยกินแทนอาหาร 4-5 วัน อาการก็จะหายไป

1.16 ปัญหาไข่ฟองเล็กเกินไปมีสาเหตุมาจาก ไก่กินอาหารและน้ำไม่พอ อากาศร้อนเกินไป ไก่ไข่ตกเกินไป และไก่อาจจะเป็นโรค

1.17 ปัญหาไข่ฟองโตเกินไป เกษตรกรโดยทั่วไปมักต้องการให้ไข่ฟองโต ยิ่งโตมากยิ่งดีแต่ถ้าเลี้ยงไก่จำนวนมากแบบการค้า ถ้าไข่ฟองโตมากเกินไปก็มีปัญหาเรื่องตลาดและไข่ใส่ถาดไม่ได้ หรือใส่ได้แต่ก็ซ้อนกันไม่ได้ทำให้ไข่แตกเสียหายได้

2. ปัญหาด้านการผลิตและการตลาดไข่

สภาพปัญหาโดยทั่วไปที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่กำลังประสบอยู่ พอจะแยกสภาพปัญหาได้ 2 ประการคือ ปัญหาด้านการผลิตและปัญหาทางการตลาด

2.1 ปัญหาด้านการผลิต

2.1.1 ขาดการวิจัยพันธุ์และการรับรองพันธุ์ ปัจจุบันไก่ไข่ที่เลี้ยงในเชิงการค้าภายในประเทศจะต้องนำพันธุ์จากต่างประเทศ เข้ามาขยายพันธุ์ทั้งสิ้นและการนำเข้ามาส่วนใหญ่เป็นบริษัทเอกชนผู้เกี่ยวข้องภายในประเทศ โดยไม่ได้มีการวิจัยเพื่อสร้างสายพันธุ์ไข่ขึ้นเอง อีกทั้งภาครัฐบาลก็ไม่ได้เข้ามาร่วมทดสอบเพื่อรับรองว่าสายพันธุ์ใดดีและเหมาะสมควรที่จะส่งเสริมให้เกษตรกรเลี้ยง

2.1.2 ต้นทุนการผลิตสูง ต้นทุนในการเลี้ยงไก่ไข่ร้อยละ 65 ของต้นทุนทั้งหมดเป็น ค่าอาหาร ดังนั้นอาหารไก่ไข่จึงเป็นต้นทุนการผลิตที่สำคัญ ในการผลิตไข่ และมีผลต่อเกษตรกรที่จะมีกำไรหรือขาดทุน และตั้งแต่ปี พ.ศ. 2530-2542 ราคาอาหารผสมสำเร็จในการเลี้ยงไก่ไข่มีแนวโน้มสูงขึ้นโดยตลอดมาในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 3.29 ต่อปี (กองนโยบายและแผนพัฒนาการเกษตร, 2543, หน้า 31) ทั้ง ๆ ที่วัตถุดิบที่ใช้เป็นส่วนประกอบอาหารสัตว์เกือบทั้งหมด เช่น รำข้าวโพด กากถั่วเหลือง ปลาป่น เป็นต้น สามารถผลิตได้เองภายในประเทศแต่ราคาก็ไม่แน่นอนเปลี่ยนแปลงขึ้นลงอยู่เสมอ และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเรื่อย ๆ โดยเฉพาะในปัจจุบันซึ่งมีการตื่นตัวในการเลี้ยงสัตว์กันมากขึ้น ทั้งโคนมโคเนื้อ และสัตว์น้ำ ทำให้วัตถุดิบอาหารสัตว์บางชนิดขาดแคลนและมีราคาแพงขึ้นจากการที่เกษตรกรมักนิยมใช้อาหารผสมสำเร็จจากบริษัท ผู้ผลิตอาหารสัตว์ซึ่งราคาอาหารนั้นจะมีราคาสูง และการขึ้นลงของราคาก็ไม่ได้ขึ้นอยู่กับราคาของวัตถุดิบที่เป็นต้นทุนการผลิตที่แท้จริง

นอกจากนี้ในกรณีที่วัตถุดิบหลักบางชนิดมีราคาสูง บริษัทผู้ผลิตอาหารก็จะปรับเปลี่ยนสูตรอาหารอย่างกระทันหันทำให้มีผลต่อเนื่องถึงผลผลิตไซ้ตลอดจนรายได้ของเกษตรกรด้วย

2.1.3 การลงทุนสูง ปัจจุบันราคาที่ดินและสิ่งก่อสร้าง เช่น โรงเรือนและอุปกรณ์มีราคาเพิ่มสูงขึ้นอย่างมาก ทำให้เกษตรกรที่อยู่ในบริเวณใกล้เคียงกับที่ดินที่ได้รับการพัฒนาจะพากันเลิกกิจการและขายที่ดินที่เป็นฟาร์มไก่ไข่ไป และเกษตรกรรายใหม่ที่จะเข้ามาประกอบธุรกิจไก่ไข่ต้องประสบปัญหาในด้านเงินลงทุน ซึ่งต้องใช้เพิ่มขึ้นเป็นจำนวนมากทั้งค่าที่ดินและสิ่งก่อสร้างทำให้ต้องไปหาแหล่งเลี้ยงซึ่งอยู่ห่างไกลชุมชนและตัวเมืองซึ่งก็จะประสบปัญหาด้านการคมนาคมขนส่งและสาธารณูปโภคด้วย

2.1.4 ขาดแคลนแรงงาน การเลี้ยงไก่ไข่ แรงงานเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมาก แต่ในปัจจุบันได้มีโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ เกิดขึ้นมากมาย แรงงานในชนบทหันไปทำงานโรงงานในเมือง จึงทำให้แรงงานในภาคเกษตรกรรมขาดแคลน ซึ่งเป็นปัญหาใหญ่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในขณะนี้มาก (มาโนช ชูทับทิม, 2544, หน้า 26)

2.2 ปัญหาด้านการตลาด

2.2.1 ราคาไข่ไก่ที่เกษตรกรขายได้ขาดเสถียรภาพ ปรับตัวสูงขึ้น และลดลงอย่างรวดเร็วเป็นอุปสรรคต่อการวางแผนด้านการผลิตและการตลาดโดยมีสาเหตุมาจาก

- ปริมาณไข่ไก่ที่ออกสู่ตลาดขาดความสม่ำเสมอขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ และการเกิดขึ้นของฟาร์มขนาดเล็ก ซึ่งมักจะประกอบกิจการได้ไม่นานก็ต้องล้มเลิกกิจการไป และมีเกษตรกรรายใหม่หมุนเวียนเข้ามาลงทุนเป็นระยะ ๆ ปัญหาของปริมาณไข่ไก่ที่ออกสู่ตลาดขาดความสม่ำเสมอ สาเหตุที่สำคัญที่สุดคือ สถานการณ์ของราคาไข่ในท้องตลาดที่มีความผันผวนอย่างมากและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว จะเห็นได้ว่าในช่วงที่ราคาไข่สูงซึ่งมักจะอยู่ระหว่างเดือนกรกฎาคม-กันยายนของทุกปี เป็นมูลเหตุจูงใจให้เกษตรกรหันมาลงทุนในการสร้างฟาร์มไก่ไข่ ในทางตรงกันข้ามระหว่างเดือนตุลาคม-มีนาคม ราคาไข่มักจะตกต่ำเช่นใน ปี พ.ศ. 2542 ราคาไข่ไก่เฉลี่ยในขณะซึ่งเรตราที่สั่งไข่รับซื้อราคา 0.95-1.05 บาท ซึ่งต่ำกว่าต้นทุนการผลิตในปีนั้นประมาณ 1.17 บาท (สมาคมส่งเสริมการเลี้ยงไก่แห่งประเทศไทย, 2543, หน้า 17) ทำให้เกษตรกรบางรายต้องเลิกล้มกิจการไป

- ตลาดรองรับไข่ไก่มีจำกัดอยู่เฉพาะการบริโภคภายในประเทศ ซึ่งขาดความยืดหยุ่นในการสนองตอบต่อปริมาณไข่ไก่ที่มีมากขึ้นจนทำให้มีไข่ไก่เกินความต้องการจำนวนมากในบางฤดู (สมาคมส่งเสริมการเลี้ยงไก่แห่งประเทศไทย, 2543, หน้า 18)

2.2.2 เกษตรกรขาดอำนาจต่อรองในการจำหน่าย โดยเฉพาะเกษตรกรที่มีฟาร์มขนาดเล็กจะอยู่ในลักษณะต่างคนต่างขาย การจัดกลุ่มหรือองค์กรของเกษตรกรยังไม่มี ความเข้มแข็งเท่าที่ควร ทำให้ราคาจำหน่ายต่ำกว่าระดับที่ควรจะเป็น

2.2.3 ลักษณะโครงสร้างการตลาดมีความซับซ้อน ไขไก่ก็เช่นเดียวกับผลผลิตทางการเกษตรอื่น ๆ ที่การกำหนดราคามักจะเป็นอำนาจของพ่อค้าคนกลาง เนื่องจากพ่อค้าคนกลางมีน้อยราย การกำหนดราคาที่ใช้อุปสงค์และอุปทานในขณะนั้น และราคาส่งออกเป็นเกณฑ์ในการกำหนดราคารับซื้อภายในประเทศ ทั้ง ๆ ที่เมื่อเปรียบเทียบปริมาณการส่งออกกับปริมาณการบริโภคภายในแล้ว ปริมาณการส่งออกมีน้อยมาก อีกทั้งการกำหนดราคาไม่ได้คำนึงถึงต้นทุนการผลิตของเกษตรกรด้วย

2.2.4 การจัดชั้นมาตรฐานของไขไก่เป็นเกรดต่าง ๆ โดยน้ำหนักที่แตกต่างกัน ดังเช่นที่เป็นอยู่ในปัจจุบันทำให้ไขไก่บางเกรดขายยากเนื่องจากไขไก่อาจจะเล็กเกินไปบ้างที่ฟองโตก็ค่อนข้างมีราคาสูงตามความรู้สึกของผู้บริโภคเป็นอุปสรรคในการจำหน่าย อีกทั้งผู้บริโภคก็ไม่อาจทราบว่ไขไก่ที่คัดแยกเกรดขายจะได้ขนาดตรงตามมาตรฐาน และราคาที่ตั้งไว้หรือไม่

2.2.5 อัตราการบริโภคไขไก่ของคนไทยอยู่ในระดับต่ำ เมื่อเทียบกับประเทศที่พัฒนาแล้วหรือประเทศที่ใกล้เคียง ทำให้ตลาดรองรับจำกัด

2.2.6 การส่งออกต้องประสบกับปัญหาในการแข่งขัน เนื่องจากต้นทุนการผลิตไขไก่ของไทยอยู่ในอัตราสูง และต้องประสบกับปัญหาการสนับสนุนการส่งออกจากประเทศผู้ส่งออกรายอื่นอีกด้วย เป็นเหตุให้ผลผลิตไขไก่ไม่สามารถส่งออกได้มากเท่าที่ควร ทั้ง ๆ ที่ศักยภาพในการผลิตของไทยยังสามารถเพิ่มปริมาณไขไก่ได้อีกมาก (สมาคมส่งเสริมการเลี้ยงไก่แห่งประเทศไทย, 2543, หน้า 18)

2.2.7 ปัญหาอันเกิดจากตลาดปศุสัตว์ เป็นตลาดของกลุ่มทุนผู้เลี้ยงสัตว์รายใหญ่หรือบริษัทใหญ่ ๆ ทั้งสิ้น ผู้เลี้ยงรายย่อยกำลังจะถูกกลืนเพราะไม่อาจต่อสู้แข่งขันกับผู้เลี้ยงรายใหญ่ได้ เนื่องจากผู้ผลิตรายใหญ่เป็นผู้ที่ควบคุมวงจรการตลาดไว้ทั้งหมด โดยเป็นผู้ผลิตอาหารสัตว์ ผลิตพันธุ์สัตว์ มีฟาร์มขนาดใหญ่ ตลอดจนโรงงานชำแหละหรือห้องเย็นของตนเอง รวมทั้งสามารถจัดหาตลาดต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นบริษัทใหญ่ ๆ เหล่านี้จึงเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของเกษตรกรรายย่อยอย่างเด็ดขาด (สุวิทย์ เทียรทอง, 2530, หน้า 168) และปัญหานี้กำลังคุกคามการเลี้ยงไก่ทั่วประเทศ ซึ่งบริษัทใหญ่ ๆ จะเข้ามาลงทุนเลี้ยงไก่โดยไม่คำนึงถึงปริมาณไข่ที่ล้นตลาด จากนั้นก็ใช้กลยุทธ์ทางการตลาดโดยการลดราคาให้ต่ำกว่าต้นทุนในระยะยาว ทำให้เกษตรกรที่มีทุนสำรองน้อยต้องเลิกกิจการไป ซึ่งเป็นกลยุทธ์ของการ

ครอบครองตลาดที่ประสบผลสำเร็จมาแล้วในธุรกิจไก่เนื้อ (อภิชัย รัตนวราหะ และวริษา รักษาศรี, 2536, หน้า 43-45)

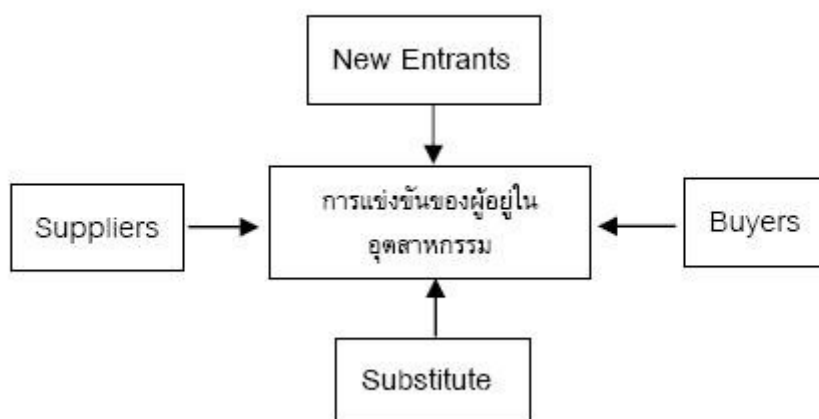
2.2.8 รัฐบาลไม่มีนโยบายที่แน่นอนเกี่ยวกับนโยบายการตลาด ได้แก่

- เสถียรภาพของราคาไข่ไก่ รัฐบาลควรกำหนดคณะกรรมการดูแลไข่ไก่ (Egg Board) ขึ้นมาโดยการสรรหากรรมการจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และ สถาบันต่าง ๆ
- ประสิทธิภาพของการตลาด ซึ่งรวมถึงการลดขั้นตอนของพ่อค้าคนกลาง การส่งเสริมอำนาจต่อรองของเกษตรกรและการให้ข้อมูลข่าวสารทางการตลาดแก่เกษตรกร
- การจัดการการตลาดต่างประเทศที่แน่นอน และการสนับสนุนการส่งออกให้แก่เกษตรกร (สุวิทย์ เตียรทอ, 2530, หน้า 169)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาปัญหาและความต้องการในการดำเนินกิจการธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา กล่าวถึงการประเมินสภาพแวดล้อมภายนอก การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ การวิเคราะห์สภาวะของตัวเองของตัวเอง การวิเคราะห์คู่แข่ง โดยมีทฤษฎีหลัก 2 ทฤษฎี ดังนี้

1. ทฤษฎี Five Force Model ของ Michael Porter

ภาพ 1 แสดง Porter's Five Forces Model

การวิเคราะห์ปัจจัยหรือสภาพการแข่งขันในแต่ละอุตสาหกรรมจะทำให้ทราบถึงที่มาของความรุนแรงในการแข่งขันและอิทธิพล อันเกิดจากสภาวะการแข่งขันเหล่านี้การวิเคราะห์นี้มีความจำเป็นสำหรับการจัดทำกลยุทธ์ขององค์กรเนื่องจากผู้บริหารไม่สามารถที่จะจัดทำกลยุทธ์

ที่ประสบความสำเร็จโดยไม่มีความเข้าใจถึงลักษณะที่สำคัญของการแข่งขันได้เลย ในการวิเคราะห์สภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมนั้น Michael E. Porter ได้เสนอแนวคิดว่ามีปัจจัยสำคัญ 5 ประการที่ส่งผลต่อสภาวะในการแข่งขันของแต่ละอุตสาหกรรมหรือที่เราเรียกกันว่า Five-Forces Model ซึ่งได้กลายเป็นแนวคิดที่มีประโยชน์อย่างมากในการวิเคราะห์สภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรม รวมทั้งความรุนแรงของปัจจัยแต่ละประการตามแนวคิดนี้ อุตสาหกรรมคือกลุ่มขององค์กรธุรกิจที่ทำการผลิตสินค้าหรือบริการที่มีลักษณะเหมือนหรือคล้ายกันหรือสินค้าและบริการที่สามารถทดแทนกันได้ ในลักษณะการทดแทนความต้องการของลูกค้า เช่น เหล็กและพลาสติกที่ใช้ในการประกอบรถยนต์สามารถทดแทนซึ่งกันและกันได้ ถึงแม้ว่าจะใช้เทคโนโลยีในการผลิตที่แตกต่างกันแต่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เหมือนกัน การวิเคราะห์สภาวะอุตสาหกรรมจะช่วยให้การบ่งชี้ถึงโอกาสและข้อจำกัดที่องค์กรธุรกิจจะต้องเผชิญ

Michael E. Porter เสนอว่าสภาวะการดำเนินงานขององค์กรธุรกิจขึ้นอยู่กับสภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมที่องค์กรธุรกิจนั้นอยู่และสภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมใด อุตสาหกรรมหนึ่งย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ 5 ประการ ความเข้มแข็งของปัจจัยทั้ง 5 ประการนี้บ่งบอกถึงโอกาสในการได้กำไรของธุรกิจ ในอุตสาหกรรมนั้น ๆ ยิ่งปัจจัยเหล่านี้มีความเข้มแข็งมากเท่าใดย่อมส่งผลเสียต่อการขึ้นราคาซึ่งนำไปสู่การได้กำไรของธุรกิจ ในอุตสาหกรรมนั้น ๆ ซึ่งถือเป็นข้อจำกัดของธุรกิจ ในขณะที่เดียวกันถ้าปัจจัยนั้น ๆ มีความอ่อนแอย่อมเป็นโอกาสอันดีต่อธุรกิจ ในอุตสาหกรรมนั้น ๆ เนื่องจากธุรกิจสามารถได้กำไรได้มากขึ้นแต่เนื่องจากสภาวะอุตสาหกรรมมีการพัฒนาอยู่เสมอ ดังนั้นความเข้มแข็งหรือผลของปัจจัยทั้ง 5 ประการนี้สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้เสมอ

ปัจจัยสำคัญที่ธุรกิจจะต้องทำเพื่อให้ได้ผลตอบแทนสูงที่สุดได้แก่การหาตำแหน่งในอุตสาหกรรมที่จะสามารถมีอิทธิพลเหนือปัจจัยทั้ง 5 ประการเพื่อที่จะหาความได้เปรียบออกมาหรือป้องกันตนเองซึ่งลักษณะที่สำคัญของปัจจัยทั้ง 5 ประการประกอบด้วย (รูปข้างต้น)

1.1 ข้อจำกัดในการเข้าสู่อุตสาหกรรมของคู่แข่งชั้นใหม่

คู่แข่งชั้นใหม่ ๆ ได้แก่องค์กรธุรกิจอื่นที่ในขณะนั้นอยู่นอกอุตสาหกรรมแต่มีความสามารถและแนวโน้มที่จะเข้ามาในอุตสาหกรรมโดยปกติแล้วองค์กรธุรกิจเดิมที่อยู่ภายในอุตสาหกรรมจะพยายามป้องกันไม่ให้องค์กรใหม่ ๆ เข้ามาในอุตสาหกรรม เนื่องจากองค์กรใหม่ ๆ ที่จะเข้ามาในอุตสาหกรรมจะส่งผลกระทบต่อสภาวะในการแข่งขันในอุตสาหกรรมอันเป็นข้อจำกัดที่สำคัญต่อการดำเนินงานและการแข่งขันขององค์กรธุรกิจเดิมในอุตสาหกรรม เนื่องจากองค์กรใหม่ที่เข้ามาย่อมต้องการส่วนแบ่งตลาด ซึ่งเป็นผลเสียต่อองค์กรเดิมที่มีอยู่แล้ว ยกเว้นในกรณีที่ตลาดมีการขยายตัวอย่างรวดเร็วการเข้ามาของธุรกิจใหม่ ๆ ก่อให้เกิดการแข่งขัน

ที่รุนแรงยิ่งขึ้นอาจมีการลดราคาสินค้าและบริการลงโดยในการตัดสินใจเข้าสู่อุตสาหกรรมขององค์กรธุรกิจใหม่จะขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญสองประการได้แก่ ต้นทุนในการเข้าสู่อุตสาหกรรม และการโต้ตอบจากองค์กรธุรกิจเดิม

1.2 ความรุนแรงของสภาวะการแข่งขันระหว่างองค์กรธุรกิจที่อยู่ในอุตสาหกรรมเดียวกัน สภาวะการแข่งขันของระหว่างธุรกิจต่าง ๆ จะทวีความรุนแรงขึ้นเมื่อองค์กรธุรกิจหนึ่งมองเห็นช่องทางในการได้กำไรมากขึ้นหรือถูกคุกคามมาก การกระทำขององค์กรธุรกิจอื่นในอุตสาหกรรมเดียวกัน เช่น การลดราคา การต่อสู้ทางด้านการตลาด การแนะนำสินค้าใหม่เข้าสู่ตลาด หรือการเพิ่มการให้บริการหลังการขายแก่ลูกค้า ถ้าสภาวะการแข่งขันในอุตสาหกรรมไม่รุนแรงโอกาสที่องค์กรธุรกิจต่าง ๆ จะขึ้นราคาสินค้าและบริการเพื่อให้ได้มาซึ่งกำไรที่มากขึ้น

1.3 การมีสินค้าหรือบริการที่สามารถทดแทนกันได้ ธุรกิจใ่อุตสาหกรรมหนึ่งอาจจะมีการแข่งขันกับธุรกิจใ่อุตสาหกรรมอื่นที่ผลิตสินค้าที่มีลักษณะที่ทดแทนกันได้ ซึ่งอาจเป็นสินค้าคนละชนิดกัน แต่สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เหมือนกันการมีสินค้าทดแทนในอุตสาหกรรมอื่นย่อมก่อให้เกิดข้อจำกัดในการตั้งราคาสินค้าไม่ให้สูงเกินไปเนื่องจากลูกค้าอาจจะหันไปใช้สินค้าที่ทดแทนกันได้ และถ้าค่าใช้จ่ายในการเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ (Switching Cost) ต่ำ ปัจจัยใ่อันการเปลี่ยนสินค้าทดแทนก็จะมีผลต่ออุตสาหกรรมมากขึ้น เช่น ซาอาจเป็นสินค้าทดแทนของกาแฟ ถ้ากาแฟมีราคาสูงขึ้นมากลูกค้าอาจจะเปลี่ยนหันมาดื่มซาแทน ธุรกิจที่สามารถผลิตสินค้าที่ไม่มีสินค้าทดแทนได้ย่อมมีผลตอบแทนที่สูง เนื่องจากสามารถตั้งราคาของสินค้าได้สูงโดยที่ไม่ต้องกลัวสินค้าทดแทน ถ้าอุตสาหกรรมใ่อมีสินค้าทดแทนได้ง่ายย่อมไม่สามารถหากำไรได้มาก เนื่องจากลูกค้าจะหันไปใช้สินค้าทดแทนแทน

1.4 อำนาจต่อรองของผู้ซื้อ

ผู้ซื้อจะมีผลกระทบต่ออุตสาหกรรมถ้าผู้ซื้อใ่อมีอำนาจต่อรองหรือมีอิทธิพลต่อการกำหนดราคาของสินค้าและบริการให้ต่ำหรือมีอิทธิพลใ่อการต่อรองใ่อองค์กรธุรกิจใ่อเพิ่มคุณภาพของสินค้าและบริการใ่อมากขึ้นซึ่งส่งผลต่อองค์กรธุรกิจใ่อในแง่ต้นทุนการดำเนินงานที่สูงขึ้นใ่อขณะที่ผู้ซื้อใ่อใ่อไม่มีความเข้มแข็งหรือใ่อมีอำนาจต่อรองย่อมเปิดโอกาสใ่อองค์กรธุรกิจใ่อในอุตสาหกรรมสามารถขึ้นราคาสินค้าได้โดยง่ายการใ่อที่ผู้ซื้อใ่อจะมีอำนาจมากหรือน้อยย่อมขึ้นอยู่กับอำนาจต่อรองใ่อที่ผู้ซื้อใ่อมีต่อองค์กรธุรกิจใ่อในอุตสาหกรรม

1.5 อำนาจต่อรองของผู้ขายวัตถุดิบ

ผู้ขายวัตถุดิบจะมีอิทธิพลต่ออุตสาหกรรมเนื่องจากสามารถกำหนดให้สินค้านี้มีราคาสูง หรือต่ำได้หรือเพิ่มหรือลดคุณภาพของสินค้าได้ ซึ่งส่งผลต่อต้นทุนและกำไรขององค์กรธุรกิจใ่อใ่อกรณีที่ผู้ขายใ่อมีความอ่อนแอหรือใ่อมีอำนาจใ่อการต่อรองต่ำย่อมถูกผู้ซื้อใ่อกดราคา

และเรียกร้อยสินค้าที่มีคุณภาพที่สูงขึ้นได้ (ผศ.ดร.พัชร์พวง วัฒนสินธุ์ และดร. พสุ เดชะรินทร์, 2542, หน้า 125)

2. ทฤษฎีการจัดการของ Henri Fayol

Fayol มีความเชื่อว่า เป็นไปได้ที่เราจะหาทางศึกษาถึงศาสตร์ที่เกี่ยวกับการบริหาร (administrative sciences) ซึ่งสามารถใช้ได้กับการบริหารทุกชนิด ไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานอุตสาหกรรมหรืองานรัฐบาล Fayol ได้สรุปสาระสำคัญตามแนวความคิดของตนไว้ดังนี้ คือ

2.1 เกี่ยวกับหน้าที่การจัดการ (management functions) Fayol ได้อธิบายถึงกระบวนการจัดการงานว่าประกอบด้วยหน้าที่ (functions) ทางการจัดการ 5 ประการ คือ

2.1.1 การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่จะมีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้ เพื่อสำหรับเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

2.1.2 การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจำเป็นต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

2.1.3 การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งงานต่าง ๆ ของผู้ได้บังคับบัญชาซึ่งกระทำให้สำเร็จผลด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดี จะต้องเข้าใจคณงานของตน

2.1.4 การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

2.1.5 การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้แล้วทั้ง 5 หน้าที่ที่ Fayol ได้วิเคราะห์แยกแยะไว้นี้ ถือได้ว่าเป็นวิถีทางที่จะให้ผู้บริหารทุกคน สามารถบริหารงานของตนเองให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายได้

2.2 ผู้บริหารจะต้องมีคุณลักษณะพร้อมความสามารถทางร่างกาย จิตใจ ไหวพริบ การศึกษาหาความรู้ เทคนิคในการทำงานและประสบการณ์ต่าง ๆ

Fayol แยกแยะให้เห็นว่าคุณสมบัติทางด้านเทคนิควิธีการทำงานนั้นสำคัญที่สุดในระดับคณงานธรรมดา แต่สำหรับระดับสูงขึ้นไปกว่านั้นความสามารถทางด้านบริหารจะเพิ่ม ความสำคัญตามลำดับ และมีความสำคัญมากที่สุดในระดับผู้บริหารชั้นสูงสุดยอด (top executive) ควรจะได้มีการอบรม (training) ความรู้ทางด้านบริหารควบคู่กันไปกับความรู้ทางด้านเทคนิคในการทำงาน

2.3 เกี่ยวกับหลักจัดการ (management principles) Fayol ได้วางหลักทั่วไปที่ใช้ในการบริหารไว้ 14 ข้อ ซึ่งใช้สำหรับเป็นแนวทางปฏิบัติสำหรับผู้บริหาร หลักทั่วไปดังกล่าวมีดังนี้คือ

2.3.1 หลักที่เกี่ยวกับอำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบ (authority & responsibility) คือ อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเป็นสิ่งที่แยกจากกันมิได้ ผู้ซึ่งมีอำนาจหน้าที่ ที่จะออกคำสั่งได้นั้น ต้องมีความรับผิดชอบต่อผลงานที่ตนทำไปนั้นด้วย

2.3.2 หลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว (unity of command) คือ ในการกระทำใด ๆ คนงานควรได้รับคำสั่งจากผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียวเท่านั้น ทั้งนี้เพื่อป้องกันมิให้เกิดความสับสนในคำสั่งด้วยการปฏิบัติตามหลักข้อนี้ ย่อมจะช่วยให้สามารถขจัดสาเหตุแห่งการเกิดข้อขัดแย้งระหว่างแผนงาน และระหว่างบุคคลในองค์กรให้หมด

2.3.3 หลักของการมีจุดมุ่งหมายร่วมกัน (unity of direction) กิจกรรมของกลุ่มที่มีเป้าหมายอันเดียวกันควรจะต้องดำเนินไปในทิศทางเดียวกันและสอดคล้องกัน เป็นไปตามแผนงานเพียงอันเดียวร่วมกัน

2.3.4 หลักของการธารังไว้ซึ่งสายงาน (scalar chain) สายงานอันนี้ คือสายการบังคับบัญชาจากระดับสูงมายังระดับต่ำสุด ด้วยสายการบังคับบัญชาดังกล่าวจะอำนวยความสะดวกแก่การบังคับบัญชาเป็นไปตามหลักของการมีผู้บังคับบัญชาเพียงคนเดียว และช่วยให้เกิดระเบียบในการส่งทอดข่าวสารข้อมูลระหว่างกันอีกด้วย

2.3.5 หลักของการแบ่งงานกันทำ (division of work or specialization) คือ การแบ่งแยกงานกันทำตามความถนัด โดยไม่คำนึงถึงว่าจะเป็นการงานด้านบริหารหรือด้านเทคนิค

2.3.6 หลักเกี่ยวกับระเบียบวินัย (discipline) โดยถือวาระเบียบวินัยในการทำงานนั้นเกิดจากการปฏิบัติตามข้อตกลงในการทำงาน ทั้งนี้โดยมุ่งที่จะก่อให้เกิดการเคารพเชื่อฟัง และทำงานตามหน้าที่ด้วยความตั้งใจ เรื่องดังกล่าวนี้จะทำได้ก็โดยที่ผู้บังคับบัญชาต้องมีความซื่อสัตย์สุจริต และเป็นตัวอย่างที่ดี ข้อตกลงระหว่างผู้บังคับบัญชาและผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาจะต้องเป็นไปอย่างยุติธรรมมากที่สุด และจะต้องยึดถือเป็นหลักปฏิบัติอย่างคงเส้นคงวา

2.3.7 หลักของการถือประโยชน์ส่วนบุคคลเป็นรองประโยชน์ส่วนรวม (subordination of individual to general interest) หลักข้อนี้ระบุว่า ส่วนรวมย่อมสำคัญกว่าส่วนย่อยต่าง ๆ เพื่อให้สำเร็จผลตามเป้าหมายของกลุ่ม (องค์การ) นั้น ผลประโยชน์ส่วนได้เสียของกลุ่มย่อมต้องสำคัญเหนืออื่นใดทั้งหมด

2.3.8 หลักของการให้ผลประโยชน์ตอบแทน (remuneration) การให้และวิธีการจ่ายผลประโยชน์ตอบแทนควรที่จะยุติธรรม และให้ความพอใจมากที่สุดแก่ทั้งฝ่ายลูกจ้างและนายจ้าง

2.3.9 หลักของการรวมอำนาจไว้ส่วนกลาง (centralization) หมายถึงว่าในการบริหาร จะมีการรวมอำนาจไว้ที่จุดศูนย์กลางเพื่อให้ควบคุมส่วนต่าง ๆ ขององค์การไว้ได้เสมอและการกระจายอำนาจจะมาน้อยเพียงใดก็ย่อมแล้วแต่กรณี

2.3.10 หลักของความมีระเบียบเรียบร้อย (order) ทุกสิ่งทุกอย่างไม่ว่าสิ่งของหรือคนต่างต้องมีระเบียบและรู้ว่าตนอยู่ในที่ใดของส่วนรวม หลักนี้ก็คือหลักมูลฐานที่ใช้ในการจัดตั้งของและตัวคนในการจัดองค์กรการนั่นเอง

2.3.11 หลักของความเสมอภาค (equity) ผู้บริหารต้องยึดถือความเอื้ออาทรและความยุติธรรมเป็นหลักปฏิบัติต่อผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา ทั้งนี้เพื่อให้ได้มาซึ่งความจงรักภักดีและการอุทิศตนเพื่องาน

2.3.12 หลักของความมีเสถียรภาพของการว่าจ้างทำงาน (stability of tanure) กล่าวว่่า ทั้งผู้บริหารและคนงานต้องใช้เวลาระยะหนึ่ง เพื่อเรียนรู้งานจนทำงานได้ดี การที่คนเข้าออกมาก ย่อมเป็นสาเหตุให้ต้องสิ้นเปลือง และเป็นผลของการบริหารงานไม่มีประสิทธิภาพ

2.3.13 หลักของความคิดริเริ่ม (initiative) เนื่องจากว่าคนฉลาดย่อมต้องการที่จะได้รับความพอใจจากการที่ตนได้ทำอะไรด้วยตัวเอง ดังนั้นผู้บังคับบัญชาควรจะต้องเปิดโอกาสให้ผู้ย่อยได้ใช้ความคิดริเริ่มของตนบ้าง

2.3.14 หลักของความสามัคคี (esprit de corps) เน้นถึงความจำเป็นที่คนต้องทำงานเป็นกลุ่มที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน (teamwork) และชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการติดต่อสื่อสาร (communication) เพื่อให้ได้มาซึ่งกลุ่มทำงานที่ดี

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศรีไล หล้าราช (2538) ได้ศึกษาวิจัยถึงปัญหาและความต้องการด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดเชียงใหม่เป็นการศึกษาในช่วงปี พ.ศ. 2537-2538 โดยเน้นการศึกษาถึงขนาดของฟาร์มต่อระดับของปัญหาด้านการผลิตและการตลาด ซึ่งพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่มีปัญหาทั้งหมดในด้านการผลิตและการตลาดอยู่ในระดับปานกลางโดยเกษตรกรมีปัญหาเงินทุนโรงเรียนอุปกรณ์การเลี้ยงพันธุ์ไก่อาหารไก่ไข่ยาและเวชภัณฑ์การจัดการและสุขภาพและราคาไข่ไก่อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนปัญหาพื้นที่ของฟาร์มแรงงานและตลาดไข่ไก่นั้น เกษตรกรมีปัญหาในระดับน้อย ส่วนความต้องการทั้งหมดในด้านการผลิตและการตลาดนั้น เกษตรกรต้องการในระดับปานกลางโดยเกษตรกรมีความต้องการด้านพันธุ์ไก่อาหารไก่ไข่ราคาไข่และตลาดไข่ไก่อยู่ในระดับมาก ส่วนเงินทุนในการเลี้ยงไก่ไข่พื้นที่ของฟาร์มโรงเรียน

อุปกรณ์การเลี้ยง ยาและเวชภัณฑ์ แรงงานและการจัดการและสุขภาพไก่ไข่นั้นเกษตรกรมีความต้องการในระดับปานกลาง

พงศักร เฝ้าบรรจง (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อินจังหวัดฉะเชิงเทราพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่นั้นมีปัญหาในด้านการผลิตและการตลาดอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกรมีปัญหาเรื่องราคาไข่ไก่อยู่ในระดับมากที่สุด ในด้านความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดนั้นเกษตรกรมีความต้องการอยู่ในระดับมากโดยมีความต้องการด้านตลาดไข่ราคาไข่อาหารไก่ไข่อุปกรณ์การเลี้ยงพันธุ์ไก่ยาและเวชภัณฑ์อยู่ในระดับมาก

ภาสกร เหมืองสังข์ (2542) ได้ศึกษาปัญหาและความต้องการในการผลิตสุกรรายย่อยในจังหวัดขอนแก่น พบว่าผู้เลี้ยงสุกรรายย่อยมีปัญหาในระดับสูงทางด้านการผลิตสุกรในเรื่องพันธุ์สุกร อาหารและการให้อาหารสุกร ทางด้านการตลาดสุกร ในเรื่องถูกกดราคาด้านรูปร่างและคุณภาพของสุกร ขาดแคลนแหล่งจำหน่ายสุกรมีชีวิต ราคาขายต่ำไม่คุ้มต้นทุนการเลี้ยง

ภานรินทร์ ปรีชาพัฒนามกร (2541) ได้ศึกษาความต้องการเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรอำเภอฮอดจังหวัดเชียงใหม่ พบว่าเกษตรกรมีความต้องการเทคโนโลยีด้านพันธุ์ไก่พื้นเมืองที่ให้ผลผลิตสูงและต้านทานโรคการใช้และการผสมยาปฏิชีวนะในน้ำวิธีการให้วัคซีนการป้องกันรักษาโรคไก่ในระดับสูงซึ่งผลการศึกษามีความคล้ายคลึงกัน

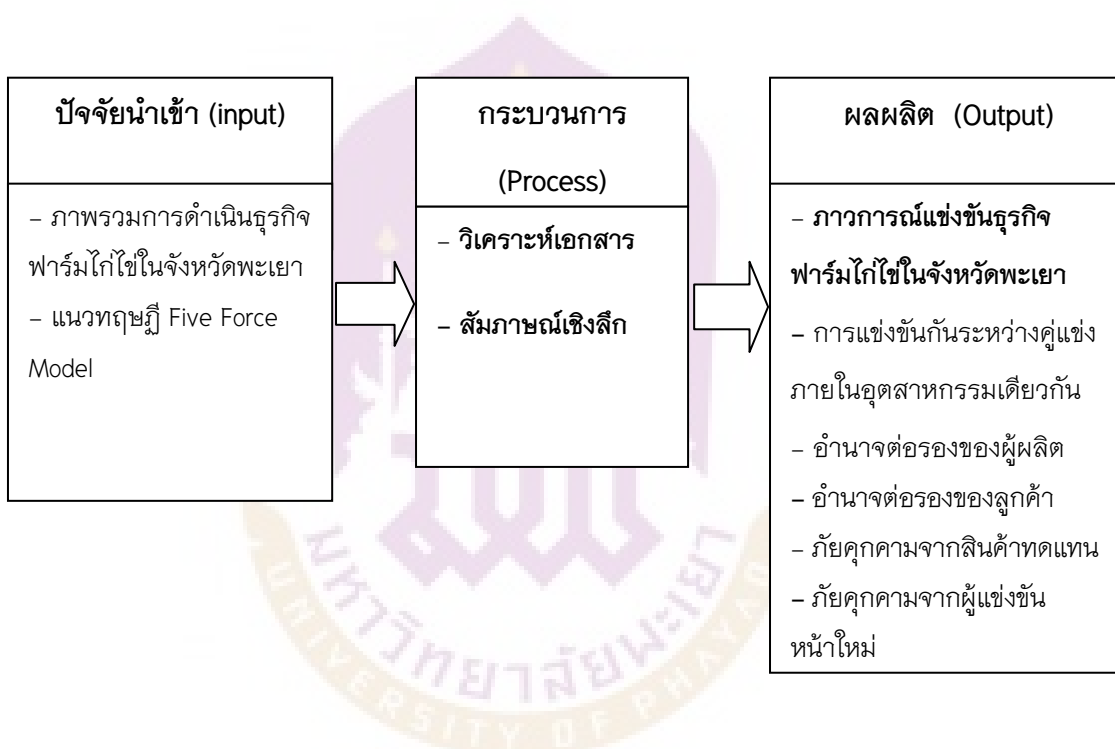
พงษ์พิช ภูนากรม (2538) ที่ศึกษาในเรื่องความต้องการเทคโนโลยีในการผลิตของไก่พื้นเมือง พบว่าเกษตรกรมีความต้องการเทคโนโลยีเกี่ยวกับโรคพยาธิและการป้องกันรักษามากที่สุด และยังพบว่าประสบการณ์ของเกษตรกรมีความแตกต่างกันในเรื่องของระดับความต้องการเทคโนโลยีในการผลิต

ยงยุทธ เมืองจำ (2542) ได้ศึกษาสภาวะการผลิตและการตลาดมังคุดในอำเภอเมืองจังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่าเกษตรกรส่วนใหญ่ใช้แรงงานในครัวเรือนในการจัดการผลผลิตแหล่งน้ำใช้ในการผลิตมังคุดได้จากบ่อเก็บน้ำ และแหล่งน้ำตามธรรมชาติ ส่วนใหญ่เกษตรกรจำหน่ายผลผลิตให้แก่พ่อค้าคนกลางเนื่องจากเกษตรกรพึงพอใจในระดับราคาที่ได้รับและติดต่อซื้อขายกันเป็นประจำ การบรรจุหีบห่อส่วนใหญ่ใช้เชิงไม้ไผ่และตระกร้าพลาสติกยานพาหนะที่ใช้ในการขนส่งผลผลิตคือรถจักรยานยนต์ปัญหาและอุปสรรคในการผลิตมังคุดของเกษตรกรพบว่ามีปัญหาด้านคุณภาพผลผลิตราคาผลผลิตแหล่งน้ำการให้น้ำวัชพืชแมลงศัตรูพืช การใช้ปุ๋ย การเก็บเกี่ยว สารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชและน้ำท่วมขังในฤดูฝน ซึ่งปัญหาดังกล่าวเกษตรกรส่วนใหญ่มีความต้องการให้หน่วยงานของรัฐที่เกี่ยวข้องให้ความช่วยเหลือส่งเสริมสนับสนุน

อย่างจริงจังและต่อเนื่อง มีการเผยแพร่ข่าวสารด้านวิชาการจัดฝึกอบรมให้เกิดผลในทางปฏิบัติ เพื่อให้เกษตรกรนำไปใช้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดในการศึกษา

การกำหนดกรอบความคิดสำหรับการศึกษาในครั้งนี้เป็นแนวคิดวิเคราะห์เชิงระบบ (System Analysis) ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) ดังกรอบแนวคิดในการศึกษาต่อไปนี้

ภาพ 2 แสดงกรอบแนวคิดในการศึกษา

บทที่ 3

วิธีดำเนินการศึกษา

ในการศึกษาการดำเนินงานธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา มุ่งศึกษาการวิเคราะห์การดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาด้วยหลักการ Five Force Model เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน ผู้ศึกษาได้เสนอรายละเอียดของวิธีการดำเนินการศึกษาดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญและกลุ่มตัวอย่าง

1. ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญในการศึกษาค้างนี้คือ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาซึ่งเลี้ยงไก่ไข่มีจำนวนทั้งสิ้น 32 ฟาร์ม จากอำเภอเมือง อำเภอดอกคำใต้ อำเภอจุน อำเภอเชียงคำ อำเภอเชียงม่วน อำเภอแม่ใจ อำเภอปง อำเภอภูซาง และอำเภอภูกามยาว (สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพะเยา)

2. กลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาค้างนี้ แบ่งกลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญตามขนาดของฟาร์มออกเป็น 3 กลุ่ม และกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยเลือกแบบเจาะจงจากกลุ่มประชากรรวม 10 ราย ซึ่งกำหนดได้ดังนี้

- กลุ่มตัวอย่างที่ 1 กลุ่มผู้ประกอบการที่มีไก่ไข่ที่เลี้ยงในฟาร์ม 10,001 ตัวขึ้นไป เรียกว่า ฟาร์มไก่ขนาดใหญ่ จำนวน 1 ราย
- กลุ่มตัวอย่างที่ 2 กลุ่มผู้ประกอบการที่มีไก่ไข่ที่เลี้ยงในฟาร์ม 2,001-10,000 ตัว เรียกว่า ฟาร์มไก่ขนาดกลาง จำนวน 6 ราย
- กลุ่มตัวอย่างที่ 3 กลุ่มผู้ประกอบการที่มีไก่ไข่ที่เลี้ยงในฟาร์ม 1-2,000 ตัว เรียกว่า ฟาร์มไก่ขนาดเล็ก จำนวน 3 ราย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้างนี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก โดยกำหนดประเด็นในการสัมภาษณ์ 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา

ประเด็นที่ 2 ผลวิเคราะห์ภาวะการณ์ดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาโดย Five Force Model ซึ่งมีทั้งหมด 5 ด้านดังนี้

1. เกี่ยวกับการแข่งขันกันระหว่างคู่แข่งภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Rivalry Among Current Competitors)
2. เกี่ยวกับอำนาจต่อรองของ (Supplier Bargaining Power of Suppliers)
3. เกี่ยวกับอำนาจต่อรองของลูกค้า (Bargaining Power of Customers)
4. เกี่ยวกับภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน (Threat of Substitute Products or Services)
5. เกี่ยวกับภัยคุกคามจากผู้แข่งขันหน้าใหม่ (Threat of New Entrance)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้ศึกษาได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอนต่อไปนี้

1. ประสานงานโดยตรงกับผู้ที่เกี่ยวข้องและเกษตรกรเพื่อแจ้งกำหนดการเก็บรวบรวมข้อมูล
2. ผู้ให้ข้อมูลตอบแบบสอบถาม โดยผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้ตอบด้วยตนเอง
3. ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลตามวัน เวลา ที่กำหนด
4. นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ แปลผล และรายงานผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ศึกษาข้อมูลตามประเภทของข้อมูลที่รวบรวมจากแหล่งต่าง ๆ ประกอบด้วย การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งปฐมภูมิ ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มาจากแหล่งข้อมูลทุติยภูมิ โดยการรวบรวมมาจากหนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ นั้นแล้วนำข้อมูลทั้ง 2 ประเภท มาตีความ จัดหมวดหมู่ สังเคราะห์ และวิเคราะห์ตามประเด็นที่กำหนดตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ใน 2 ประเด็นคือ

ประเด็นที่ 1 ผลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา

ประเด็นที่ 2 ผลวิเคราะห์ภาวะการณ์ดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาโดย Five Force Model ซึ่งมีทั้งหมด 5 ด้านดังนี้

1. เกี่ยวกับการแข่งขันกันระหว่างคู่แข่งภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Rivalry Among Current Competitors)
2. เกี่ยวกับอำนาจต่อรองของ (Supplier Bargaining Power of Suppliers)

3. เกี่ยวกับอำนาจต่อรองของลูกค้า (Bargaining Power of Customers)
4. เกี่ยวกับภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน (Threat of Substitute Products or Services)
5. เกี่ยวกับภัยคุกคามจากผู้แข่งขันหน้าใหม่ (Threat of New Entrance)

บทที่ 4

ผลการศึกษา

ในการศึกษาแนวทางภาวการณ์การดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา เพื่อเพิ่มความสามารถในการแข่งขัน ปัญหาและความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ ผู้ศึกษาได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา ซึ่งคัดเลือกจากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาจำนวน 32 ฟาร์ม โดยได้เลือกแบบเจาะจง 10 ฟาร์ม และได้แยกการเก็บข้อมูลออกตามขนาดธุรกิจคือ ฟาร์มขนาดใหญ่ (ไก่ไข่ที่เลี้ยงในฟาร์ม 10,001 ตัวขึ้นไป) จำนวน 1 ฟาร์ม ฟาร์มขนาดกลาง (ไก่ไข่ที่เลี้ยงในฟาร์ม 2,001–10,000 ตัว) ฟาร์มขนาดเล็ก (ไก่ไข่ที่เลี้ยงในฟาร์ม 1–2,000 ตัว) สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปและเจตคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาได้ดังตารางที่ 5–8 ดังต่อไปนี้

ตาราง 5 แสดงความถี่และร้อยละจำนวนเงินทุนที่เกษตรกรลงทุนเริ่มแรกในการดำเนินกิจการ

จำนวนเงินทุน	จำนวน (N=10)	ร้อยละ
1. 200,001–400,000	3	30.00
1) ฟาร์มขนาดใหญ่	–	–
2) ฟาร์มขนาดกลาง	–	–
3) ฟาร์มขนาดเล็ก	3	100.00
2. 600,001–800,000	4	40.00
1) ฟาร์มขนาดใหญ่	–	–
2) ฟาร์มขนาดกลาง	4	100.00
3) ฟาร์มขนาดเล็ก	–	–
3. มากกว่า 1 ล้านบาท	3	30.00
1) ฟาร์มขนาดใหญ่	1	33.33
2) ฟาร์มขนาดกลาง	2	66.67
3) ฟาร์มขนาดเล็ก	–	–

จากตาราง 5 พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่จำนวนเงินลงทุนในครั้งแรกในช่วง 600,001–800,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 40 และจำนวนเงินลงทุนในช่วง 200,001–400,000 และมากกว่า 1 ล้านบาท คิดเป็นร้อยละ 30 เท่ากัน นอกจากนี้เรายังพบว่าฟาร์มขนาดเล็กทั้งหมดยังใช้เงินลงทุนไม่เกิน 400,000 คือร้อยละ 100 ของฟาร์มทั้งหมด

ตาราง 6 แสดงความถี่และร้อยละแหล่งเงินทุนที่เกษตรกรลงทุนเริ่มแรกในการดำเนินกิจการ

แหล่งเงินทุน	จำนวน (N=10)	ร้อยละ
1. ใช้ทุนส่วนตัว	2	20.00
1) ฟาร์มขนาดใหญ่	–	–
2) ฟาร์มขนาดกลาง	1	50.00
3) ฟาร์มขนาดเล็ก	1	50.00
2. ใช้ทุนส่วนตัวและกู้ยืมจากสถาบันการเงิน	8	80.00
1) ฟาร์มขนาดใหญ่	1	12.50
2) ฟาร์มขนาดกลาง	5	62.50
3) ฟาร์มขนาดเล็ก	2	25.00

จากตาราง 6 พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาได้ใช้ทุนจากเงินทุนส่วนตัวและกู้จากสถาบันการเงินคิดเป็นร้อยละ 88.00 และเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ใช้ทุนส่วนตัวคิดเป็นร้อยละ 20.00 นอกจากนี้ยังพบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ส่วนใหญ่จะทุนส่วนตัวจะไม่เพียงพอต่อการลงทุนเพราะการทำฟาร์มไก่ไข่เป็นการลงทุนที่สูง

ตาราง 7 แสดงความถี่และร้อยละการจัดการจัดหาพันธุ์ไก่ไข่เลี้ยงในฟาร์ม

การจัดการจัดหาพันธุ์ไก่ไข่	จำนวน (N=10)	ร้อยละ
1. ซื้อพันธุ์ไก่แบบไก่ยืนกรง	7	70.00
1) ฟาร์มขนาดใหญ่	–	–
2) ฟาร์มขนาดกลาง	4	57.14
3) ฟาร์มขนาดเล็ก	3	42.86

ตาราง 7 (ต่อ)

การจัดการหาพันธุ์โกโก้	จำนวน (N=10)	ร้อยละ
2. ซื้อพันธุ์โกโก้แบบลูกโกโก้	3	30.00
1) ฟาร์มขนาดใหญ่	1	33.33
2) ฟาร์มขนาดกลาง	2	66.67
3) ฟาร์มขนาดเล็ก	-	-

จากตาราง 7 พบว่าการหาพันธุ์โกโก้ของเกษตรกรผู้เลี้ยงโกโก้ในส่วนใหญ่นั้นจะสั่งพันธุ์โกโก้แบบยื่นกรงมาเลี้ยงคิดเป็นร้อยละ 70.00 และพันธุ์โกโก้แบบลูกโกโก้มาเลี้ยงคิดเป็นร้อยละ 30.00 ซึ่งจะเห็นได้ว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงโกโก้จะสั่งโกโก้ยื่นกรงมา เนื่องจากประสบการณ์ในการเลี้ยงและโควตาของการสั่งลูกโกโก้มาเลี้ยงจะได้มายากพอสมควร

ตาราง 8 แสดงความถี่และร้อยละสิ่งบั่นดาลใจที่ทำให้เริ่มสนใจในอาชีพเกษตรกรผู้เลี้ยงโกโก้

สิ่งบั่นดาลใจ	จำนวน (N=10)	ร้อยละ
1. ได้เห็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ	3	30.00
1) ฟาร์มขนาดใหญ่	1	33.33
2) ฟาร์มขนาดกลาง	1	33.33
3) ฟาร์มขนาดเล็ก	1	33.33
2. ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ	2	10.00
1) ฟาร์มขนาดใหญ่	-	-
2) ฟาร์มขนาดกลาง	2	100.00
3) ฟาร์มขนาดเล็ก	-	-
3. ได้เห็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จและสนใจ	5	60.00
1) ฟาร์มขนาดใหญ่	-	-
2) ฟาร์มขนาดกลาง	3	60.00
3) ฟาร์มขนาดเล็ก	2	40.00

จากตาราง 8 พบว่าสิ่งบั่นดาลใจของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่มากที่สุด คือได้เห็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จและเป็นอาชีพที่น่าสนใจในการประกอบอาชีพคิดเป็นร้อยละ 60.00 รองลงมา คือได้เห็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ และได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษคิดเป็นร้อยละ 30.00 และ 10.00 ตามลำดับ

นอกจากนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในทั้งฟาร์มขนาดใหญ่ ฟาร์มขนาดกลาง ฟาร์มขนาดเล็ก ยังมีที่ดินถือกรรมสิทธิ์ครอบครองที่ดินในการประกอบกิจการเป็นของตนเองไม่ได้เช่าทำ เลี้ยงแบบอิสระไม่ได้เลี้ยงแบบคู่สัญญากับบริษัทใหญ่ เช่น ซีพี เบทาโกร เป็นต้น ส่วนใหญ่ก่อนมาประกอบอาชีพเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ประกอบอาชีพอื่น ๆ มาก่อน เช่น ผู้รับเหมา ชาวนา และไปเป็นลูกจ้างในฟาร์มขนาดใหญ่เพื่อหาประสบการณ์ในการเลี้ยง เป็นต้น โรงเรือนส่วนใหญ่เป็นระบบเปิด นอกจากฟาร์มขนาดใหญ่เท่านั้นที่เป็นระบบปิด เพราะโรงเรือนระบบปิดมีต้นทุนที่สูงมาก และส่วนใหญ่จะทำการเกษตรพอเพียงเลี้ยงไก่ไข่ไว้บนบ่อปลาเพื่อลดต้นทุนในการให้อาหารปลา และเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่มีเจตคติที่ดีต่ออาชีพเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ ชอบและรักในอาชีพเกษตรกร มีความเชื่อว่าการประกอบอาชีพนี้แล้วจะประสบผลสำเร็จในอาชีพและเลี้ยงครอบครัวได้

จากสัมภาษณ์เชิงลึกจากเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในพื้นที่จังหวัดพะเยาในเบื้องต้นและการเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ จากหนังสือ ตำรา บทความ และงานวิจัยต่าง ๆ สามารถนำมาวิเคราะห์ได้ 2 ประเด็น ดังนี้

ประเด็นที่ 1 ผลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา

จากการสัมภาษณ์เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาจำนวน 10 ฟาร์ม ตามขนาดของฟาร์ม สามารถนำมาวิเคราะห์ตามประเด็นปัญหาและความต้องการในการดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ดังกล่าวได้ ดังนี้

1. ฟาร์มไก่ขนาดใหญ่ จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของฟาร์มขนาดใหญ่ในจังหวัดพะเยา แล้วพบว่าฟาร์มขนาดใหญ่ในจังหวัดพะเยามีเพียง 1 ฟาร์ม ซึ่งฟาร์มขนาดใหญ่ได้ประสบปัญหาและความต้องการดังนี้

ด้านการลงทุน

เงินลงทุน ขาดเงินลงทุนในระยะเริ่มลงทุนเพราะต้องใช้เงินลงทุนที่สูง ทำโรง Evap 1 โรงต้องใช้เงินลงทุนประมาณ 500,000 บาท ซึ่งเป็นการลงทุนที่สูงจึงทำให้ทุนส่วนตัวไม่พอ

ในการลงทุนและจะประสบปัญหาการขาดเงินทุนเริ่มแรกและขาดเงินทุนหมุนเวียนในการดำเนินงาน จึงต้องการให้มีแหล่งลงทุนมาสนับสนุนในการลงทุนทำธุรกิจ

ด้านปัญหาในระหว่างการผลิต

ปัญหาในด้านนี้ไม่ค่อยประสบปัญหาในการเลี้ยงสักเท่าไร เพราะเป็นโรงเรือนปิด จึงไม่มีสิ่งรบกวนมาก เช่น อุณหภูมิในโรงเรือน เสียงรบกวน ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น ปัญหาเรื่องไ้จิกชนกันเกิดจากความเครียดของไ้ ปัญหาไ้ให้ไข่ต่ำกว่ามาตรฐาน เพราะอากาศที่ร้อนเพราะไ้จะไม่ค่อยกินอาหารกินแต่น้ำ ซึ่งปัญหาเหล่านี้จะประสบกับฟาร์มโรงเรือนเปิด แต่ปัญหาเรื่องไ้จิกไข่กินนั้นเป็นปัญหาที่แก้กันยากเพราะเวลาไ้เริ่มมีอายุมากขึ้น จะเป็นพฤติกรรมของพันธุ์ไ้ไข่เอง

ด้านโรคระบาด

จากการที่เกิดโรคระบาดใช้หวัดนกในประเทศนั้น ยังไม่มีเกิดการระบาดในพื้นที่ เพราะมีการป้องกันและปศุสัตว์ให้ความรู้และข่าวสาร

ด้านการดำเนินงานในฟาร์มไ้ไข่

การที่เป็นฟาร์มขนาดใหญ่จึงจำเป็นต้องมีลูกจ้างคนงานหลายคน จึงเป็นการยากในการจัดหาคนงานเพราะงานในฟาร์มส่วนใหญ่เป็นงานที่หนักเพราะต้องเก็บทำความสะอาดในโรงเรือน เช่น ขจัดขี้ไ้ เป็นต้น และราคาไ้ไ้ที่ถูกกว่าต้นทุน

ด้านการช่วยเหลือจากรัฐ

ด้านการช่วยเหลือจากรัฐ ไม่ต้องการให้ช่วยเพราะจากการที่ประสบปัญหามาหลายปีก็ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐอะไรมา

ด้านความรู้ความสามารถระยะเวลาในการเรียนรู้

ความรู้ในการเลี้ยงไ้ไ้ก่อนจะประกอบอาชีพเลี้ยงไ้ไ้ได้ไปเป็นลูกจ้างฟาร์มขนาดใหญ่ในจังหวัดฉะเชิงเทราประมาณ 7-8 ปี ไปฝึกปฏิบัติงานต่างในฟาร์มจนมีความรู้ความสามารถในการทำงาน และได้หาความรู้จากหนังสือ บทความต่าง ๆ

2. ฟาร์มไ้ขนาดกลาง จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของฟาร์มขนาดกลางในจังหวัดพะเยา แล้วพบว่าฟาร์มขนาดกลางในจังหวัดพะเยา ได้ประสบปัญหาและความต้องการดำเนินธุรกิจฟาร์มไ้ไ้ดังนี้

ด้านการลงทุน

เงินลงทุน ของฟาร์มขนาดกลางส่วนใหญ่ใช้เงินของตัวเองแต่ยังไม่พอในการลงทุน จึงจำเป็นต้องกู้จากสถาบันการเงินเพิ่มและขาดเงินลงทุนในระยะเริ่มลงทุนเพราะต้องใช้เงินลงทุนที่สูง

ด้านปัญหาในระหว่างการเลี้ยง

ปัญหาในระหว่างการเลี้ยงประสบปัญหาไขขาวเหลวเป็นน้ำ ไขเปลือกบาง ไก่จิกชนกัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ควบคุมไม่ได้เพราะ ปัจจัยภายนอกทำให้ไก่มีภาวะเครียด เช่น อุณหภูมิที่ร้อน เสียงรบกวน และยังมีสัตว์อื่น ๆ จำพวก นก หนู เป็นต้น แต่ปัญหาเรื่องไก่จิกไขกินนั้น เป็นปัญหาที่แก้กันยากเพราะเวลาไก่เริ่มมีอายุมากขึ้นจะเป็นพฤติกรรมของพันธุ์ไก่ไข่เอง

ด้านโรคระบาด

จากการที่เกิดโรคระบาดไข่หวัดนกในประเทศนั้น ยังไม่มีเกิดการระบาดในพื้นที่ เพราะมีการป้องกัน และปศุสัตว์ให้ความรู้และข่าวสาร

ด้านการดำเนินงานในฟาร์มไก่ไข่

การดำเนินงานในฟาร์มขนาดกลางได้พบปัญหาการจัดการจัดหาพันธุ์ไก่จะเกิดปัญหาเป็นระยะ จะเป็นช่วงที่บริษัทที่เกษตรกรได้สั่งซื้อพันธุ์ไก่ไม่มีพันธุ์ไก่ให้ ส่วนทางด้านจัดการจัดหาอุปกรณ์ ก็เกิดปัญหาเป็นระยะเหมือนกัน ยิ่งช่วงหลังภัยพิบัติอุปกรณ์ยิ่งขาดแคลน ระยะในการสั่งของ นานขึ้นบางครั้งนานถึง 3-4 เดือน และราคาไข่ไก่ที่ปัจจุบันมีราคาที่ถูกมากทำให้มีผลกระทบต่อ การดำเนินธุรกิจบางฟาร์มถึงขาดทุน เพราะราคาวัตถุดิบที่สูงซึ่งไปคนละทิศทางของราคาไข่

ด้านการช่วยเหลือจากรัฐ

ด้านการช่วยเหลือจากรัฐ ไม่ต้องการให้ช่วยเพราะจากการที่ประสบปัญหา มาหลายปีก็ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐอะไรมา

ด้านความรู้ความสามารถระยะเวลาในการเรียนรู้

ความรู้ในการเลี้ยงไก่ไข่ก่อนจะประกอบอาชีพเลี้ยงไก่ไข่ได้ศึกษาจากผู้ที่ทำเนิธุรกิจ ฟาร์มไก่ไข่มาก่อน และหาความรู้ในหนังสือต่าง ๆ มากกว่า 1 ปี และได้ไปดูการฝึกปฏิบัติการ ทำงานในฟาร์มที่รู้จักหรือของญาติพี่น้อง

3. ฟาร์มไก่ขนาดเล็ก จากการเก็บรวบรวมข้อมูลของฟาร์มขนาดเล็กในจังหวัดพะเยา แล้วพบว่าฟาร์มขนาดเล็กในจังหวัดพะเยา ได้ประสบปัญหาและความต้องการดำเนินธุรกิจ ฟาร์มไก่ไข่ดังนี้

ด้านการลงทุน

เงินลงทุนฟาร์มขนาดเล็กเกษตรกรผู้เลี้ยงใช้ทุนส่วนตัวและกู้ยืมจากสถาบันการเงิน เพราะบ้างฟาร์มมีที่ดินเป็นกรรมสิทธิ์ของตัวเองอยู่แล้วซึ่งไม่ต้องลงทุนมากลงทุนในการลงทุน ครั้งหนึ่งของการลงทุน

ด้านปัญหาในระหว่างการเลี้ยง

ปัญหาในระหว่างการเลี้ยงประสบปัญหาไขขาวเหลวเป็นน้ำ ไขเปลือกบาง ไก่จิกชนกัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้เป็นปัญหาที่ควบคุมไม่ได้ เพราะปัจจัยภายนอกทำให้ไก่มีภาวะเครียด เช่น อุณหภูมิที่ร้อน เสียงรบกวน และยังมีสัตว์อื่น ๆ จำพวก นก หนู เป็นต้น และปัญหาเรื่องไก่จิกไข กินนั้นเป็นปัญหาที่แก้กันยาก เพราะเวลาไก่เริ่มมีอายุมากขึ้นจะเป็นพฤติกรรมของพันธุ์ไก่ไข่เอง

ด้านโรคระบาด

จากการที่เกิดโรคระบาดไขหวัดนกในประเทศนั้น ยังไม่มีเกิดการระบาดในพื้นที่ เพราะมีการป้องกันและปศุสัตว์ให้ความรู้และข่าวสาร

ด้านการดำเนินงานในฟาร์มไก่ไข่

การดำเนินงานในฟาร์มขนาดเล็กได้พบปัญหาการจัดการจัดหาพันธุ์ไก่จะเกิดปัญหาเป็นระยะจะเป็นช่วงที่บริษัทที่เกษตรกรได้สั่งซื้อพันธุ์ไก่ไม่มีพันธุ์ไก่ให้ และยังต้องไปสั่งซื้อพันธุ์ไก่กับฟาร์มต่าง ๆ เพื่อให้จำนวนไก่มีจำนวนตัวมากพอที่จะให้บริษัทมาส่งเพราะถ้าส่งจำนวนน้อยบริษัทไม่มาส่ง ส่วนทางด้านการจัดการสุขภาพอุปกรณ์ก็จะเกิดปัญหาเป็นระยะเหมือนกันยิ่งช่วงหลังภัยพิบัติ อุปกรณ์ยิ่งขาดแคลน ระยะในการส่งของนานขึ้นบางครั้งนานถึง 3-4 เดือน และราคาไข่ไก่ที่ปัจจุบันมีราคาที่สูงมาก ทำให้มีผลกระทบต่อการค้าเงินธุรกิจบางฟาร์มถึงขาดทุนและได้ปิดกิจการไปบางแล้วบางฟาร์ม และการจัดหาอาหารบางฟาร์มได้สั่งซื้อสำเร็จรูปซึ่งบางช่วงจะขาดตลาดและฟาร์มส่วนใหญ่จะผสมอาหารกัน

ด้านการช่วยเหลือจากรัฐ

ด้านการช่วยเหลือจากรัฐ ไม่ต้องการให้ช่วยเหลือเพราะจากการที่ประสบปัญหามาหลายปีก็ไม่ได้รับการช่วยเหลือจากรัฐอะไรมา

ด้านความรู้ความสามารถระยะเวลาในการเรียนรู้

ความรู้ในการเลี้ยงไก่ไขวก่อนจะประกอบอาชีพเลี้ยงไก่ไข่ได้ศึกษาจากผู้ที่ทำเงินธุรกิจฟาร์มไก่ไขวก่อนและหาความรู้ในหนังสือต่าง ๆ มากกว่า 1 ปี และได้ไปดูการฝึกปฏิบัติการทำงานในฟาร์มที่รู้จักหรือของญาติพี่น้อง

ประเด็นที่ 2 ผลวิเคราะห์ภาวะการณ์ดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาโดย Five Force Model ซึ่งมีทั้งหมด 5 ด้านดังนี้

1. ด้านการแข่งขันกันระหว่างคู่แข่งภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Rivalry Among Current Competitors)

ในระยะ 2-3 ปีที่ผ่านมามีการแข่งขันที่มากขึ้นเนื่องจากมาบริษัทใหญ่ เช่น ซีพี เบทาโกร มาเปิดร้านขายสินค้าของบริษัท ซึ่งสินค้าในร้านมีใช้ไก่ขายด้วยซึ่งถือว่าเป็นคู่แข่งที่น่ากลัวเพราะเป็นบริษัทที่ใหญ่มีต้นทุนที่ต่ำกว่า จากในอดีตคู่แข่งจะเป็นฟาร์มในจังหวัดและการนำเข้าไข่จากเชียงใหม่เท่านั้น ซึ่งมีต้นทุนที่เท่า ๆ กัน จึงเป็นคู่แข่งที่สู้ทางการตลาดกันได้ การเข้ามาของบริษัทใหญ่ ๆ จะทำให้ฟาร์มขนาดเล็กอาจจะดำเนินกิจการต่อไม่ได้เพราะบริษัทใหญ่เข้าถึงกลุ่มลูกค้าของฟาร์มขนาดเล็กมากกว่าฟาร์มขนาดใหญ่และขนาดกลาง

2. การทำธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาในด้านการต่อรองของวัตถุดิบ (Supplier Bargaining Power of Suppliers)

ไม่มีอำนาจการต่อรองสักเท่าไร เพราะตัวแทนจำหน่ายวัตถุดิบน้อย อย่างเช่น ร้านจำหน่ายอาหารสัตว์ก็จะมีร้านเดียวในจังหวัด เพราะจะติดผูกคู่ค้ากับบริษัทอาหารสัตว์ จึงทำให้มีช่องทางเลือกในการซื้ออาหารน้อยมาก อำนาจการต่อรองเลยไม่มี ส่วนวัตถุดิบอื่น ๆ เช่น ข้าวโพดบด รำ ยังมีตัวแทนจำหน่ายน้อยมาก บางช่วงก็ไม่มีเพียงพอต่อความต้องการของเกษตรกร ส่วนฟาร์มขนาดเล็กจะประสบปัญหานี้มากเพราะการหาวัตถุดิบต้องไปหาซื้อเอง ซึ่งทำให้มีต้นทุนเพิ่มขึ้นแต่บางฟาร์มก็จะรวมตัวกับฟาร์มใกล้เคียง ๆ สั่งมามากพอที่ตัวแทนจำหน่ายส่งวัตถุดิบได้

3. การทำธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาด้านอำนาจการต่อรองกับลูกค้า (Bargaining Power of Customers)

ด้านการต่อรองกับเป็นไปไม่ได้เลย เพราะอำนาจการต่อรองอยู่ที่ลูกค้าเพราะมีสินค้าให้เลือกมากและแต่ละฟาร์มก็มีลูกค้าประจำที่มีความจงรักภักดีต่อฟาร์มและราคาไข่ไก่แต่ละฟาร์มราคาจะเท่ากันหรือสูงกว่ากันไม่มากและเป็นไปตามท้องตลาดจึงไม่มีอำนาจการต่อรองสักเท่าไร

4. ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน (Threat of Substitute Products or Services)

5. ด้านภัยคุกคามจากผู้แข่งขันหน้าใหม่ (Threat of New Entrance)

ด้านภัยคุกคามผู้แข่งขันรายใหม่ไม่ค่อยมีเพราะการทำฟาร์มไก่ไข่มีต้นทุนที่สูงและต้องใช้เนื้อที่ในการทำฟาร์มเยอะ ต้องมีใจรักและชอบที่จะเป็นเกษตรกรมีความเสี่ยงสูงในการลงทุน เพราะด้านราคาไข่ไก่ที่ไม่เสถียรภาพที่สูง ต่ำ จนผู้ประกอบการปิดตัวไปหลายแห่งโดยเฉพาะ 2-3 ปีที่ผ่านมาสถาบันการเงินจะไม่ปล่อยกู้ให้เกษตรกรในการลงทุนทำฟาร์มไก่ไข่

การวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนา

ตาราง 9 แสดงการวิเคราะห์ปัญหาและแนวทางการพัฒนา

ประเด็น	ปัญหา	แนวทางการพัฒนา
ด้านการแข่งขันกันระหว่างคู่แข่งภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน	<ul style="list-style-type: none"> - บริษัทใหญ่มาเปิดร้านค้าขายสินค้าของบริษัท - มีผู้นำไข่ไก่จากต่างจังหวัดเข้ามาในจังหวัด 	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อยากให้มีการตั้งชมรมหรือสหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่
ด้านการต่อรองของวัตถุดิบ	<ul style="list-style-type: none"> - มีตัวแทนจำหน่ายวัตถุดิบน้อยและไม่มีอำนาจในการต่อรอง 	<ul style="list-style-type: none"> - เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่อยากให้มีการตั้งชมรมหรือสหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่ - ให้ตัวแทนจำหน่ายเพิ่มการผลิตวัตถุดิบให้มากขึ้น
ด้านอำนาจการต่อรองกับลูกค้า	<ul style="list-style-type: none"> - ลูกค้ามีช่องทางในการซื้อที่มากขึ้น 	<ul style="list-style-type: none"> - เข้าถึงและบริการลูกค้าให้ดีกว่าเดิม
ด้านภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน	ไม่มีปัญหา	ไม่มีปัญหา
ด้านภัยคุกคามจากผู้แข่งขันรายใหม่	ไม่มีปัญหา	ไม่มีปัญหา

บทที่ 5

บทสรุป

การศึกษาในครั้งนี้ เป็นการศึกษาปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา และภาวการณ์แข่งขันธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาโดยใช้ Five Force Model โดยผู้ศึกษาต้องการทราบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา ประสบปัญหาอะไร ดำเนินงานการเลี้ยงไก่ไข่อะไร มีคู่แข่งเก่าและคู่แข่งใหม่ในอุตสาหกรรมอย่างไร การต่อรองตัวแทนจำหน่ายวัตถุดิบและลูกค้า และสินค้าทดแทนมีผลกระทบหรือไม่ สำหรับการศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ในการศึกษา 1. วิเคราะห์ปัญหาและความต้องการการดำเนินงานธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา 2. เพื่อวิเคราะห์ภาวการณ์แข่งขันธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาด้วยหลักการ Five Force Model โดยมีวิธีการดำเนินการศึกษาคือ มีเก็บรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิ จากหนังสือ บทความ เว็บไซต์ งานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลปฐมภูมิโดยทำการสัมภาษณ์ เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาจำนวน 10 ฟาร์ม เพื่อนำมาเป็นข้อมูลในการศึกษาโดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษานี้ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ซึ่งผู้ศึกษาสร้างขึ้นเกี่ยวกับภาวการณ์แข่งขันการดำเนินงานธุรกิจฟาร์มไก่ไข่แบ่งเป็น 3 ส่วนคือ

ประเด็นที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาพรวม และเจตคติของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา

ประเด็นที่ 2 ผลวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา

ประเด็นที่ 3 ผลวิเคราะห์ภาวการณ์ดำเนินงานธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาโดย Five Force Model แล้วทำการรวบรวมข้อมูลนำมาวิเคราะห์โดยใช้การแสดงผลความถี่และร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและใช้วิธีบรรยายข้อมูลโดยสรุปจากการเก็บข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม จากการวิเคราะห์ผลการศึกษา สามารถสรุปผลการศึกษาได้ดังนี้

สรุปผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยามีฟาร์มขนาดกลางเป็นส่วนใหญ่ถึง 60.00% และฟาร์มขนาดเล็ก 30.00% ส่วนฟาร์มขนาดใหญ่มีจำนวนเพียงฟาร์มเดียวในจังหวัดพะเยา คิดเป็นร้อยละ 10% ของฟาร์มที่เป็นประชากรในการศึกษาทั้งหมด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการทำฟาร์มไก่ไข่ต้องอาศัยเงินลงทุนที่สูง

การศึกษาประเด็นปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานธุรกิจฟาร์มไก่ไข่จากการสัมภาษณ์เกษตรกรที่เป็นประชากรศึกษาคั้งนี้พบปัญหาและความต้องการแต่ละด้านดังนี้

ด้านเงินลงทุน

ปัญหาที่เกิดขึ้นมีลักษณะคล้ายคลึงกันกล่าวคือ ฟาร์มแต่ละขนาดมักประสบปัญหาเกี่ยวกับการขาดเงินทุนหมุนเวียนและการรับภาระหนี้สินจากดอกเบี้ยเงินกู้ยืม ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนกิจการเพราะในการเลี้ยงไก่ไข่ต้องลงทุนสูงทั้งค่าพันธุ์ไก่ ค่าโรงเรือนและค่าอุปกรณ์ต่าง ๆ

ด้านปัญหาระหว่างในการเลี้ยง

พบว่าจะพบมากในฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดเล็ก เป็นส่วนใหญ่ไม่ว่าจะเป็นปัญหาไก่จิกไข่กิน ไข่ขาวเหลวเป็นน้ำ เปลือกไข่บาง ส่วนใหญ่เป็นโรงเรือนระบบเปิดจะมีสิ่งรบกวนไก่ไข่มากกว่าโรงเรือนระบบปิด

ด้านปัญหาการดำเนินงานในฟาร์ม

พบว่าฟาร์มขนาดใหญ่จะที่ปัญหาขาดแคลนคนงานเพราะต้องคนงานจำนวนมาก ส่วนฟาร์มขนาดกลางและฟาร์มขนาดเล็กประสบปัญหาที่เหมือนกัน การหาพันธุ์ไก่ การจัดหาอุปกรณ์ ราคาไข่ไก่ที่ไม่เสถียรที่ผันผวน ยิ่งไปกว่านั้นฟาร์มขนาดเล็กจะมีความยากในการจัดหาพันธุ์ไก่เพราะการสั่งพันธุ์ไก่กับบริษัทนั้นต้องสั่งครั้งมากพอในการขนส่ง และปัญหาที่พบทั้ง 3 ขนาดนั้นคือ ราคาไข่ที่ไม่มีความคงที่ สม่่าเสมอตลอดปี ไม่ควรขึ้นตามสภาวะดินฟ้าอากาศ ฤดูกาล และปริมาณไข่ที่ออกสู่ตลาด ทำให้ราคาไข่ถูกต่ำกว่าต้นทุน

การศึกษาภาวะการแข่งขันธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาด้วยหลักการ Five Force Model พบว่ามีการแข่งขันในอุตสาหกรรมนี้มากขึ้นในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมาเพราะบริษัทใหญ่ได้มาทำการเปิดร้านขึ้น ซึ่งทำให้ลูกค้าหรือผู้บริโภคมีช่องทางในการเลือกซื้อเยอะขึ้น ช่องทางการต่อรองตัวแทนจำหน่ายวัตถุดิบค่อนข้างมีน้อย เพราะตัวแทนจำหน่ายผูกขาดเป็นคู่ค้ากับบริษัทจำหน่ายรายใหญ่ และวัตถุดิบส่วนอื่น ๆ เช่น รำละเอียด ข้าวโพดบด ก็ยังไม่เพียงพอต่อความต้องการของแต่ละฟาร์มมีปัญหาด้านขาดแคลนเป็นช่วง ๆ แต่สินค้าทดแทนไม่มีผลกระทบ เพราะผู้บริโภคบริโภคไข่ไก่มากกว่าและฟาร์มเปิดในจังหวัดยังไม่มี

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา และการวิเคราะห์ภาวะการแข่งขันการดำเนินงานธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ โดย Five Force Model มีผลการศึกษา ดังนี้

ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานของฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา ได้ประสบปัญหาดังนี้

ปัญหาด้านการผลิต

การที่เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ประสบปัญหาด้านการผลิต มีปัญหาหลากหลาย การขาดแคลนเงินทุนในการดำเนินกิจการ เพราะการเลี้ยงไก่ไข่ต้องมีเงินลงทุนที่สูงทั้งค่าพันธุ์ไก่ ค่าโรงเรือน และอุปกรณ์ต่าง ๆ

อีกปัญหาที่แสดงให้เห็นความเหลื่อมล้ำระหว่างฟาร์มขนาดต่าง ๆ คือปัญหาด้านพันธุ์ไก่ เกษตรกรต้องสั่งจองพันธุ์ไก่ล่วงหน้าประมาณ 3-4 เดือน โดยเฉพาะฟาร์มขนาดเล็กและฟาร์มขนาดกลางจะต้องวางเงินมัดจำค่าพันธุ์ไก่ประมาณ 10-20% ของราคาพันธุ์ไก่ที่สั่งซื้อและยังไม่ได้รับส่วนลด หรือการสั่งซื้อไก่บางบริษัทมักมีปัญหาด้านโรคที่ติดต่อ เกษตรกรยังต้องประสบปัญหาราคาราคาไก่ที่สูงขึ้นในช่วงระยะเวลา 1-2 ปี ที่ผ่านมา (2553-2554) โดยราคาได้ปรับตัวจากตัวละ 140 บาท เป็น 175 บาท ในปัจจุบัน ซึ่งผู้ที่ได้รับผลประโยชน์มากที่สุดคือบริษัทผลิตอาหารและพันธุ์ไก่นั้นเอง จึงทำให้อุตสาหกรรมการเลี้ยงสัตว์ของประเทศไทยเป็นของนายทุนผู้เลี้ยงสัตว์รายใหญ่และบริษัทใหญ่ ๆ ทั้งสิ้น ผู้เลี้ยงรายย่อยกำลังถูกกลืนเพราะไม่อาจต่อสู้การแข่งขันกับผู้ผลิตรายใหญ่ได้ เนื่องจากบริษัทรายใหญ่มีการจัดการด้านการตลาดที่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นบริษัทใหญ่ ๆ เหล่านี้จึงเป็นผู้กำหนดชะตากรรมของเกษตรกรรายย่อยอย่างเด็ดขาด

ปัญหาด้านตลาด

เกษตรกรมักจะประสบปัญหาด้านราคาไข่ที่ขาดเสถียรภาพปรับตัวสูงขึ้นและลดลง มีความผันผวนและเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วจนเกษตรกรบางรายที่มีเงินลงทุนน้อยต้องเลิกกิจการ สาเหตุสำคัญมาจากปริมาณไข่ไก่ออกสู่ตลาดขาดความสม่ำเสมอ ขึ้นอยู่กับฤดูกาล ปริมาณไข่ที่ออกสู่ตลาด นอกจากนี้การเลี้ยงไก่ไข่เป็นวัฏจักรหมุนเวียน มีการเกิดขึ้นของฟาร์มใหม่ในช่วงราคาไข่สูงและเลิกกิจการไปเมื่อราคาไข่ตกต่ำ เป็นวัฏจักรแบบนี้อยู่ทุก ๆ ปี นอกจากนี้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ยังไม่ได้มีการรวมกลุ่มเป็นชมรม หรือสหกรณ์ อยู่ในลักษณะต่างคนต่างขายจึงทำให้ไม่มีอำนาจการต่อรองกับพ่อค้าคนกลางได้

ทั้งนี้ปัญหาและความต้องการในการดำเนินงานธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา ที่กล่าวข้างต้นนี้ได้สอดคล้องกับงานวิจัยของพงศธร เผ่าบรรจง (2545) ได้ทำการศึกษาเรื่องปัญหาและความต้องการด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่าเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่มีปัญหาในด้านการผลิตและการตลาดอยู่ในระดับมาก โดยเกษตรกร

มีปัญหาเรื่องราคาไข่ไก่อยู่ในระดับมากที่สุดในด้านความต้องการของเกษตรกรเกี่ยวกับการผลิตและการตลาด และยังได้สอดคล้องกับทฤษฎีการจัดการของ Henri Fayol ที่ว่าดังนี้

เกี่ยวกับหน้าที่การจัดการ (management functions) Fayol ได้อธิบายถึงกระบวนการจัดการงานว่าประกอบด้วยหน้าที่ (functions) ทางการจัดการ 5 ประการ คือ

1. การวางแผน (Planning) หมายถึง ภาระหน้าที่ของผู้บริหารที่จะต้องทำการคาดการณ์ล่วงหน้าถึงเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อธุรกิจ และกำหนดขึ้นเป็นแผนการปฏิบัติงานหรือวิธีทางที่จะปฏิบัติเอาไว้ เพื่อสำหรับเป็นแนวทางของการทำงานในอนาคต

2. การจัดองค์การ (Organizing) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่ผู้บริหารจะต้องจัดให้มีโครงสร้างของงานต่าง ๆ และอำนาจหน้าที่ ทั้งนี้เพื่อให้เครื่องจักร สิ่งของและตัวคนอยู่ในส่วนประกอบที่เหมาะสม ในอันที่จะช่วยให้งานขององค์การบรรลุผลสำเร็จได้

3. การบังคับบัญชาสั่งการ (Commanding) หมายถึง หน้าที่ในการสั่งงานต่าง ๆ ของผู้ใต้บังคับบัญชา ซึ่งกระทำให้สำเร็จผลด้วยดี โดยที่ผู้บริหารจะต้องกระทำตนเป็นตัวอย่างที่ดีจะต้องเข้าใจคนงานของตน

4. การประสานงาน (Coordinating) หมายถึง ภาระหน้าที่ที่จะต้องเชื่อมโยงงานของทุกคนให้เข้ากันได้ และกำกับให้ไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกัน

5. การควบคุม (Controlling) หมายถึง ภาระหน้าที่ในการที่จะต้องกำกับให้สามารถประกันได้ว่ากิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำไปนั้นสามารถเข้ากันได้กับแผนที่ได้วางไว้

การวิเคราะห์ภาวะการณ์การดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ โดย Five Force Model

จากการวิเคราะห์ภาวะการณ์การดำเนินธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ โดย Five Force Model พบว่าขนาดของฟาร์มไม่มีผลกระทบต่อการแข่งขันกับตัวแทนจำหน่ายวัตถุดิบมากนัก เพราะในจังหวัดมีร้านขายอาหารสัตว์ หรือการจำหน่ายวัตถุดิบต่าง ๆ ยังมีปริมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของแต่ละฟาร์ม และการแข่งขันในธุรกิจเดียวกันมีการแข่งขันที่มากขึ้นในช่วงเวลา 1-2 ปีที่ผ่านมา แต่การเกิดฟาร์มใหม่นั้นค่อนข้างที่จะเป็นไปได้ยาก เพราะต้องใช้เงินลงทุนที่สูงและยังขาดแหล่งเงินทุน ซึ่งการวิเคราะห์ทั้งหมดนี้ไปสอดคล้องกับทฤษฎี Five Force Model ซึ่งเป็นการวิเคราะห์ให้ผู้ประกอบการได้รู้ถึงภาวะการแข่งขันในธุรกิจว่ามีการแข่งขันสูงมากน้อยเพียงใดและยังได้รู้ถึงวัตถุดิบและลูกค้า ต่อความต้องการในจังหวัด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษา

จากผลการศึกษาครั้งนี้สามารถนำผลการศึกษาที่ได้นำมาแนวทางในการพัฒนาและความต้องการของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาที่ต้องการให้มีรวมตัวกันเป็นชมรม สมาคม หรือสหกรณ์ผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาให้เกิดขึ้น เพื่อสร้างอำนาจการต่อรองทั้งด้านผลิต ด้านการตลาด ด้านการดำเนินงาน เพื่อเป็นการต่อรองด้านวัตถุดิบ กำหนดราคาไข่ จากตัวแทนจำหน่าย และพ่อค้าคนกลาง ตามลำดับ และอยากให้รัฐบาลให้การสนับสนุนหรือจัดตั้งโครงการให้เกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่รวมตัวกันเพื่อจัดตั้งการสหกรณ์ และอยากให้สถาบันทางการเงินปล่อยเงินกู้ยืมเพื่อการลงทุนได้ง่ายขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. เนื่องจากในการศึกษาครั้งนี้เป็นการศึกษาภายในระยะเวลาที่จำกัด จึงทำให้ต้องกำหนดขอบเขตของการศึกษาเฉพาะจังหวัดพะเยา ซึ่งในการศึกษาครั้งต่อไปควรทำการขยายสถานที่การศึกษาให้ครอบคลุมพื้นที่ให้มากขึ้นที่มีเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่มาก เช่น เชียงราย เชียงใหม่ เป็นต้น
2. ศึกษาต้นทุนการผลิตให้ลึกมากกว่านี้เพราะการผลิตเป็นปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่มาก เพราะต้นทุนการผลิตมีผลต่อเนื่องถึงราคาตลาดไข่ไก่ด้วย

บรรณานุกรม

บรรณานุกรม

- ไชยา อุษยสูงเนิน. (2533). **คู่มือโกไข่** (พิมพ์ครั้งที่ 1). นนทบุรี: ศูนย์การผลิตตำราเกษตรเพื่อชนบท.
- ปฐุม เลหาเกษตร. (2540). **คู่มือการเลี้ยงไก่ไข่ให้ได้กำไร** (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ลินคอรัน.
- ปศุสัตว์จังหวัดเชียงใหม่. (2553). **ปริมาณการผลิตไข่ไก่ จำนวนไก่ให้ไข่ อัตราการให้ไข่ และผู้เลี้ยงไก่ไข่ ปี 2551-2552 รายจังหวัด**. สืบค้นเมื่อ 12 ธันวาคม 2554, จาก www.oae.go.th/download/prcai/Layer09.xls
- ปศุสัตว์จังหวัดพะเยา. (2544). **ข้อมูลการขึ้นทะเบียนผู้เลี้ยงไก่ไข่ 2551**. พะเยา: สำนักงานปศุสัตว์จังหวัดพะเยา.
- พงศ์ธร เผ่าบรรจง. (2545). **ปัญหาและความต้องการด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้เลี้ยงไข่ไก่ใน จังหวัดฉะเชิงเทรา**. วิทยานิพนธ์ ศศ.ม., มหาวิทยาลัยราชชนครินทร์, กรุงเทพฯ.
- พงษ์พิศ ภูนากรม. (2538). **ความต้องการเทคโนโลยีการผลิตไก่พื้นเมืองของเกษตรกรระดับหมู่บ้าน อำเภอโคกสำโรง: ศึกษาเฉพาะกรณี หมู่ที่ 6 ต.โคกเจริญ อ.โคกสำโรง จ.ลพบุรี**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.
- ภานรินทร์ ปรีชาวัฒนากร. (2541). **ความต้องการเทคโนโลยีการเลี้ยงไก่พื้นเมืองของเกษตรกรเขตอำเภอฮอด จังหวัดเชียงใหม่**. การค้นคว้าแบบอิสระ วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ภาสกร เหมือนสังข์. (2542). **ปัญหาและความต้องการในการผลิตสุกรรายย่อยในจังหวัดขอนแก่น**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- ยงยุทธ เมืองจำ. (2542). **สภาวะการผลิตและการตลาดมังคุดในอำเภอเมือง จังหวัดนครศรีธรรมราช**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่.
- วิรัตน์ สุรพิทยานนท์. (2545). **การเลี้ยงสัตว์ทั่วไปและการผลิตสัตว์**. เชียงใหม่: ภาควิชาสัตวศาสตร์ คณะเกษตรศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.
- ศรีไล หล้าราช. (2538). **ปัญหาและความต้องการด้านการผลิตและการตลาดของเกษตรกรผู้เลี้ยงไก่ไข่ในจังหวัดเชียงใหม่**. วิทยานิพนธ์ วท.ม., สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้, เชียงใหม่.
- สุกิจ ชันชปราบ. (2534). **การผลิตสัตว์ปีก**. เชียงใหม่: สถาบันเทคโนโลยีการเกษตรแม่โจ้.

สุวิทย์ เที่ยรทอง. (2530). หลักการเลี้ยงสัตว์ (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โอ.เอส.พรีนติ้งเฮ้าส์.
อรรรรณ ชินราศรี. (2547). เทคโนโลยีการผลิตสัตว์ปีก (พิมพ์ครั้งที่ 1). มหาสารคาม:
ห้างหุ้นส่วนจำกัด อภิชาตการพิมพ์.

ภาคผนวก

ภาคผนวก ก แบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

วิเคราะห์ภาวะการแข่งขันธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาด้วยหลักการ Five Force Model

เครื่องมือฉบับที่ 1. แบบสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา

ผู้สัมภาษณ์

ชื่อ.....นามสกุล.....

วันที่เก็บข้อมูล วันที่.....เดือน.....พ.ศ.....เวลา.....น. ถึง.....น.

ผู้ให้สัมภาษณ์

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป

1. ชื่อ.....นามสกุล.....อายุ.....ปี

2. ที่อยู่ปัจจุบัน เลขที่.....ถนน.....หมู่ที่.....ตำบล.....

อำเภอ.....จังหวัด.....

3. จำนวนเงินทุนที่ท่านเริ่มดำเนินประกอบกิจการฟาร์มไก่ไข่เป็นเท่าใด

- ( ) น้อยกว่าเท่ากับ 200,000 บาท ( ) 200,001-400,000 บาท
( ) 400,001-600,000 บาท ( ) 600,001- 800,000 บาท
( ) 800,001- 1,000,000 บาท ( ) มากกว่า 1,000,000 บาท

4. แหล่งเงินทุนของท่านได้มาจากที่ใด (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- ( ) ทุนส่วนตัว ( ) หน่วยงานจากภาครัฐบาล
( ) หน่วยงานจากภาคเอกชน ( ) กู้ยืมจากสถาบันการเงิน
( ) กู้ยืมนอกระบบสถาบันการเงิน ( ) อื่น ๆ

(ระบุ).....

5. จำนวนไก่ไข่ที่เลี้ยงมีทั้งหมด.....ตัว

6. กรรมสิทธิ์ที่ดินที่ใช้ในการประกอบการฟาร์มไก่ไข่นี้เป็นอย่างไร

- ( ) ผู้เลี้ยงเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ ( ) ญาติเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์
( ) ผู้เลี้ยงและญาติเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์ร่วมกัน ( ) นายทุนเป็นเจ้าของกรรมสิทธิ์
( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

7. ไก่ที่นำมาเลี้ยงเพื่อผลิตไข่นั้นเป็นในลักษณะใด

- ( ) ไข่ไก่ยืนกรงมาผลิตไข่ไก่ ( ) ไข่ลูกไก่มาเลี้ยง
( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

8. การเลี้ยงไก่ไข่ของท่านเป็นในลักษณะใด

- ( ) การเลี้ยงแบบอิสระ ( ) การเลี้ยงแบบคู่สัญญา
( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

9. โรงเรือนไก่ไข่เป็นโรงเรือนแบบใด

- ( ) โรงเรือนระบบเปิด ( ) โรงเรือนระบบปิด
( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

10. ก่อนประกอบอาชีพนี้ ได้ประกอบอาชีพอื่นมาก่อนหรือไม่

- ( ) ไม่มี ( ) มี (ระบุ).....

11. ประสบการณ์การทำงาน ประกอบอาชีพนี้มาแล้ว.....ปี.....เดือน

12. นอกจากอาชีพนี้แล้วประกอบอาชีพเสริมอีกหรือไม่

- ( ) ไม่มี ( ) มี (ระบุ).....

13. รายได้จากอาชีพธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ต่อปี.....บาท รายได้เสริมต่อปี.....บาท

14. สิ่งบันดาลใจที่ทำให้ท่านเริ่มต้นมาสนใจที่จะประกอบอาชีพนี้ (ตอบเพียง 1 ข้อ)

- ( ) ได้เห็นตัวอย่างที่ประสบความสำเร็จ ( ) ได้รับการถ่ายทอดจากบรรพบุรุษ
( ) อาชีพนี้น่าสนใจจึงอยากลองทำ ( ) มีผู้สนับสนุนให้ประกอบอาชีพนี้
( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

15. ท่านคิดว่าสิ่งบันดาลใจนี้ทำให้ท่านประสบความสำเร็จหรือไม่

- ( ) ใช่ ( ) ไม่ใช่

เหตุผล.....

.....

21. ในการเลี้ยงไก่ไข่ในฟาร์มของท่าน ท่านประสบกับปัญหาในระหว่างการเลี้ยงไก่ด้านใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

☐ ปัญหาเรื่องไก่สาวไม่ยอมไข่ในรัง	☐ ปัญหาเรื่องไก่จิกชนกัน
☐ ปัญหาไก่หมดลูกทะเล็ก	☐ ปัญหาเรื่องไก่จิกไข่กิน
☐ ปัญหาเรื่องไข่มีจุดเลือด	☐ ปัญหาไข่แดงมีจุดกระ
☐ ปัญหาไข่ขาวเหลวเป็นน้ำ	☐ ปัญหาเรื่องไก่ชอบฟักไข่
☐ ปัญหาเปลือกบาง	☐ ปัญหาไก่ให้ไข่ต่ำกว่ามาตรฐาน
☐ อื่น ๆ โปรดระบุ.....	

22. ท่านเคยประสบกับการแพร่ระบาดของโรคของไก่หรือไม่

- ไม่เคย
- เคย (ระบุโรคที่เกิดขึ้น).....

หากฟาร์มไก่ไข่ของท่านเคยประสบกับการแพร่ระบาดของโรคของไก่ ท่านคิดว่าควรทำอย่างไร เพื่อป้องกันโรคที่เกิดขึ้นนั้นและต้องการความช่วยเหลือใดจากหน่วยงานของรัฐบ้าง(โปรดระบุ)

.....

.....

.....

.....

การเข้ามาช่วยเหลือนั้นสามารถแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่

- สามารถแก้ปัญหาได้จริง
- ไม่สามารถแก้ปัญหาได้จริง อะไรคืออุปสรรค

ระบุ.....

23. ในการดำเนินงานในฟาร์มไก่ไข่ของท่าน ท่านประสบกับปัญหาใดบ้าง (ตอบได้มากกว่า 1 ข้อ)

- การจัดหาพันธุ์ไก่
- (ระบุ).....

( ) การจัดหาอุปกรณ์

(ระบุ).....

( ) การจัดหาอาหาร

(ระบุ).....

( ) การจัดหายาและวัคซีน

(ระบุ).....

( ) การจัดหาคนงาน

(ระบุ).....

( ) คุณภาพไข่ไก่

(ระบุ).....

( ) ปริมาณไข่ไก่

(ระบุ).....

( ) ราคาไข่ไก่

(ระบุ).....

( ) ช่องทางจำหน่าย

(ระบุ).....

( ) อื่น ๆ

(ระบุ).....

จากปัญหาที่ท่านประสบข้างต้น ท่านได้ทำการแก้ไขอย่างไร

.....

.....

.....

24 .ท่านต้องการให้หน่วยงานภาครัฐเข้ามาช่วยเหลือหรือไม่ และช่วยในด้านใด

( ) ไม่ต้องการ

( ) ต้องการ ระบุ

.....

.....

25. การเข้ามาช่วยเหลือนั้นสามารถแก้ปัญหาได้จริงหรือไม่
- ( ) สามารถแก้ปัญหาได้จริง
- ( ) ไม่สามารถแก้ปัญหาได้จริง อะไรคืออุปสรรค(ระบุ).....
26. ท่านมีความรู้เกี่ยวกับการทำธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ก่อนมาประกอบอาชีพนี้หรือไม่
- ( ) ไม่มีความรู้ ( ) มีความรู้
- ( ) ถ้าไม่มี เรียนรู้จากแหล่งใด.....
- ( ) ถ้ามี มีมากน้อยเพียงใด.....
- รู้เรื่องอะไรบ้าง.....
- รู้มาจากใครบ้าง.....
27. ครอบครัวและชุมชนมีส่วนในการให้ความรู้หรือไม่
- ( ) ไม่มี ( ) มี (ใครเป็นผู้สอน ระบุ).....
28. ผู้สอนสอนอย่างไร
- ( ) สาคิต ( ) บรรยาย
- ( ) ฝึกปฏิบัติ ( ) อื่น ๆ (ระบุ).....
30. ใช้เวลาในการเรียนรู้มานานกี่เดือน
- ( ) น้อยกว่า 3 เดือน ( ) 3-6 เดือน ( ) 6-9 เดือน
- ( ) 9-12 เดือน ( ) มากกว่า 1 ปี ( ) อื่น ๆ (ระบุ).....

ตอนที่ 3 การวิเคราะห์ภาวะการแข่งขันธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาด้วยหลักการ Five Force Model

วิเคราะห์บริบทของการดำเนินงานที่ผ่านมา

1. การทำธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา ด้านการแข่งขันกันระหว่างคู่แข่งภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน (Rivalry Among Current Competitors) ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

2. การทำธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยา ด้านอำนาจต่อรองของ (Supplier Bargaining Power of Suppliers) ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

3. การทำธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาด้านอำนาจต่อรองของลูกค้า (Bargaining Power of Customers) ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

4. การทำธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาด้านภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน (Threat of Substitute Products or Services) ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

5. การทำธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยาด้านเนื้อหาเกี่ยวกับภัยคุกคามจากผู้แข่งขันหน้าใหม่ (Threat of New Entrance) ที่ผ่านมาเป็นอย่างไร

.....

.....

.....

.....

วิเคราะห์ปัญหา และแนวทางพัฒนา

ท่านคิดว่าการทำธุรกิจฟาร์มไก่ไข่ในจังหวัดพะเยามีปัญหาในประเด็นต่อไปนี้อย่างไร
และท่านคิดว่ามีแนวทางในการไข้อย่างไรบ้าง

ประเด็น	ปัญหา	แนวทางพัฒนา
1. การแข่งขันกันระหว่างคู่แข่งภายในอุตสาหกรรมเดียวกัน		
2. อำนาจต่อรองของ Suppliers		
3. อำนาจต่อรองของลูกค้า		
4. ภัยคุกคามจากสินค้าทดแทน		
5. ภัยคุกคามจากผู้แข่งขันหน้าใหม่		

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

.....

.....

.....

.....

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ประวัติผู้ศึกษาค้นคว้า

ชื่อ นามสกุล	จิรประภา สุขดี
วัน เดือน ปี เกิด	21 กันยายน 2525
ที่อยู่ปัจจุบัน	59 หมู่ 9 ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
ที่ทำงานปัจจุบัน	59 หมู่ 9 ตำบลบ้านต๋อม อำเภอเมืองพะเยา จังหวัดพะเยา
ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน	ธุรกิจส่วนตัว
ประวัติการศึกษา	
พ.ศ. 2549	วศ.บ. (วิศวกรรมไฟฟ้าคอมพิวเตอร์) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร กรุงเทพฯ

